РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
"СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 Grand St., Jersey City, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA"
("LIBERTY")
the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 Grand St., Jersey City, N. J.

Урядовий орган Українського Народного Союза -- "SVOBODA" -- Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXV. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., четвер 24-го мая 1917. Ч. 60. VOL. XXV. JERSEY CITY, N. J., Thursday, May 24, 1917. No. 60.

ДЕЛЄГАТИ УКРАЇНСЬКИХ ВІЙСК

ДОМАГАЮТЬ СЯ САМОУПРАВИ УКРАЇНИ.

Свобода народів і тривалий мир - кличі російської демократії.

ФІНЛЯНДІЯ ЖАДАЄ ЦІЛКОВИТОЇ НЕЗАВИСИМОСТИ ВІД РОСІЇ.

Вісти з України.

Автономія України.

Лондон, 21. мая. — Телеграма з Пєтрограду доносить, що на конгресі жовнірських делєгатів в Києві, які заступають поверх міліона жовнірів Українців на боєвім фронті. **УХВАЛЕНО ЗАЖАДАТИ ВІД ПРОВІЗОРИЧНОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА, ЩОБИ ВОНО ПРОГОЛОСИЛО ПРИНЦИП НАЦІОНАЛЬНОЇ І ТЕРИТОРІЯЛЬНОЇ САМОУПРАВИ УКРАЇНИ.**

Ухвалено, що першим кроком до здійснення сього жаданя має бути основане в теперішнім кабінеті окремого **МІНІСТЕРСТВА ДЛЯ СПРАВ УКРАЇНИ.**

В РОСІЇ.

Росія жадає від союзників ревізії воєнних цілий.

ЛОНДОН, 22. мая. — Пєтроградський кореспондент часописи „Дейли Нюс" доносить, що цілий ряд важних переговорів ведеть ся між Росією і її союзниками в справі ревізії воєнних цілий.

Міністер для заграничних справ. Терещенко, відбув в суботу в тій справі довшу нараду з послами союзних держав.

Кореспондент доносить дальше, що російське правительство буде старати ся підчас переговорів близше означити своє бажанє мира „без здобутків і відшкодовань" і представити своїм союзникам, **що російські робітники, хоч вони не бажають заключати окремого мира, то однак ніколи не згодять ся підпирати воєнної програми аліянтів.**

Російські робітники рішучо домагають ся ревізії договорів, заключених між Росією і аліянтами, і мають надію, що аліянти скличуть окрему конференцію, аби розважити цілу справу будучности Росії у війні.

Свобода і мир — кличі російської демократії.

ВАШІНҐТОН, 22. мая. — **Російський міністер для заграничних справ. Терещенко, прислав нині до департаменту заграничних справ в Злучених Державах телєграму, в якій в імени нового правительства зложив заяву, що російська демократія солідаризуєть ся духом зі Злученими Державами та веде війну, таксамо як Злучені Держави, щоби запевнити свободу народам і завести тривалий мир.**

Заява Терещенка звучить:

„З рамени міністерства для заграничних справ спішу ся повідомити, в як високій степени ціла російська демократія є перенята чувством повної солідарности з великою републикою, котра, позістаючи вірною своїм свободолюбним традиціям, посьвятила ся справі утвореня союза для оборони справедливости і законів.

„Як Злучені Держави, таксамо освободжена Росія у теперішній війні не має на оці жадних здобутків ані жадних инших честилюбивих цілий. Ведемо війну в цїли забезпеченя свободи народів і осягненя загального тривалого мира, який проти всяких будучих нападів міг би бути певно обезпечений.

„Тішить мене, що я можу заявити, що принципи, які в так красномовний спосіб були в Америці виложені, викликали однозвучний відгук у свобідній Росії, яка є нині панею своєї долї".

Скликанє загального конґресу Ради робітничих і салдатських делєгатів.

ПЄТРОГРАД, 22. мая. — **Головний екзекутивний комітет Ради робітничих і жовнірських делєгатів скликав на день 14. червня загальний конґрес, в якім візьмуть участь делєгати всіх комітетів Ради з цілої Росії і делєгати ріжних військових орґанізацій.**

Предметом конґресу будуть отсі справи: **народна оборона, мирові услівя, земельне питанє, робітничі справи, конституційні збори, фінансова політика і воєнне положенє.**

Замах на житє міністра Керенського.

НЮ ЙОРК, 22. мая. — **Пєтроградський кореспондент жидівської часописи „Форвертс" доносить про невдачний замах на житє міністра війни, Керенського.**

Телєграма звучить:

„Якраз довершено замах на житє міністра війни, Керенського. Керенський уйшов смерти. Всїх учасників замаху арештовано. Ходить чутка, що заговір був зроблений прихильниками старого режіму".

Керенський в дорозї на боєвий фронт.

ПЄТРОГРАД, 22. мая. — **Міністер війни, Керенський, опустив нині столицю, щоби загостити на короткий час до Фінляндії, а відси удати ся на боєвий фронт.**

Звидженє ним боєвого фронту має на цїли розяснити жовнїрам становище правительства і візвати їх, аби не переставали в боротьбі проти Німеччини.

Боротьба між кадетами і соціялістами.

НЮ ЙОРК, 22. мая. — Пєтроґрадський кореспондент часописи „Форвертс" доносить:

„На вчерашнім засіданю думи появили ся перший раз члени правих партій і брали участь в дебатах.

„У всїх майже містах Росії відбувають ся тепер вибори. **Загально ведеть ся боротьба між двома партіями: між соціялістами і кадетами.** Кадети заступають інтереси капіталістів.

„До Петроґраду повернули зі засланя між иншими звісний російський соціялістичний письменник Наратов, який належить до умїркованого крила соціялїстичної партії, і Абрамович, провідник жидівської соціялїстичної орґанізації „Бунд". Оба вони є прихильниками теперішного провізоричного правительства".

Уступленє Сазонова.

ЛОНДОН, 22. мая. — **З Петроґраду доносять, що на місце дотеперішного російського посла для Анґлії, Сергія Сазонова, зістав іменований Лївольський (?).**

(Сергій Сазонов, бувший міністер для заграничних справ, зістав недавно тому іменований послом для Анґлії і мав небаром відїхати на своє становище до Лондону. Сазонов мав находити ся вже на зелїзничій стацїї, коли прибув особисто секретар для заграничних справ і повідомив його, щоби залишив подорож. Се зарядженє видав вже новий міністер для заграничних справ, Терещенко).

Російська комісія прибула до Злучених Держав.

ВАШІНҐТОН, 22. мая. — **Нинї прибула до Злучених Держав російська комісія, зложена з чотирох членів.**

В склад комісії входять: Лев Каґарнїков, поручник Николай Пєшков, підофіцир Андрій Мізура і Володимир Ілїяшенко.

Прискоренє висилки амуніції до Росії.

ВАШІНҐТОН, 21. мая. — **Підчас нарад анґлійських і француських делєґатів порішено вислати як найбільше американських кораблїв і всї злишні кораблї анґлійські з амуніцією і зелїзничими матеріялами для Росії.**

Як доносять, поверх 200.000 тон воєнних матеріялів, призначених для Росії, находить ся вже в маґазинах американських пристаний.

—o—

Фінляндія домагаєть ся цілковитої самостійности.

ГЕЛЬЗІНҐФОРС (Фінляндія), 21. мая. — **Конґрес „шведської політичної партії"**, яка представляє більшість найбогатших і найбільше впливових кляс Фінляндії, **приймив резолюцію, в якій домагаєть ся цілковитого відділеня великого князївства Фінляндії від Росії.**

Резолюція звучить:

„Фінляндський нарід розвинув ся на поли культури і політики так далеко, що Фінляндія має право жадати для себе місця независимої держави в ряді держав самостійних".

Новий президент Фінляндії, соціял-демократ Токой, заявив недавно у фінляндськім парляменті, що Росія не є вже жадною зверхностию для Фінляндії, але приязним сусідом і можливим союзником.

Фінляндське правительство сейчас по вибуху революції робило в Пєтроґраді заходи, щоби російське провізоричне правительство поробило сейчас кроки в цїли признаня Фінляндії независимости, але провізоричне правительство виявило погляд, що полагодженє сього питаня належить до конституційних зборів.

Хоч деякі члени так званої „шведської" партії і соціялїстичних ґруп вважають, що піднесенє домаганя независимости є трохи припізнене, то проти сього домаганя заявила ся лише одна партія, іменно **давна фінська партія, яка стояла завсїгди на услугах давного російського правительства.**

—o—

Неурядове завішене оружа на східнім фронті.

КОПЕНГАҐЕН, 21. мая. — **В німецьких військових кругах панує сильне переконанє, що російська армія через кілька місяців не буде спосібна до переводженя якихось важнїйших воєнних операцій. Деякі військові знавці висловлюють навіть переконанє, що російська армія вже зовсїм не відіграє ролї яко рішаючий воєнний чинник у теперішній війні.**

Свої погляди опирають вони на богато тайних інформаціях, які находять ся в посїданю німецьких командантів, а які подають докладний стан відносин, пануючих в російській армії від часу революції. Сї інформації походять головно від російських дезертирів і полонених.

Чимало також причинило ся до пізнаня дійсних відносин в російській армії братанє з російськими жовнїрами і офіцирами. **Цїлковитий нелад, брак всякої карности, упадок воєвничого духа — отсе головні цїхи теперішної російської армії.**

Обі сторони в богато місцях на боєвім фронті позаключували взаїмні умови, що не будуть ані стріляти ані переводити нападів. Декуди знова заключено умову, що будуть удавати боротьбу, причім як піхота так й артилєрія стріляє у воздух, без шкоди для противної сторони.

В дійсности вже від довгого часу панує на боєвім фронті цїлковитий спокій. Обі сторони перевели зовсїм самовільно, а часто навіть в порозуміню з головними командантами, завішене оружа.

ПОГОЛОСКИ ПРО МИР.

Німеччина надієть ся скорого мира з Росією.

КОПЕНГАҐЕН, 22. мая. — **Берлїнська часопись „Фосіше Цайтунг" заповідає у вступній статї, що небавом прийде до окремого мира між Росією і Німеччиною.**

В згаданій статї взиваєть ся німецьке правительство, щоби воно поставило як найяснїйше свої власні мирові услівя і приобіцяло Росії фінансову поміч по війні.

Австрія предкладає Росії мирові услівя?

АМСТЕРДАМ, 22. мая. — Німецький кореспондент доносить до часописи „Тійд", **що австрійський цїсар стоїть на становищи, щоби Росії предложити як найлекші услівя мира.**

Тими услівями мають бути між иншими: цїлковите відбудованє Польщі, вільний переїзд через Дарданелї і удїленє Росії позички.

Справа окремого мира з Росією була також предметом наради, яка відбула ся в головній німецькій кватирі при співучасти німецького канцлєра і австрійського міністра для заграничних справ.

Болгарія жадає Добруджі і Македонії.

СТОКҐОЛЬМ, 22. мая. — На конференції постійного виділу соціялїстичного конґресу предложили делєґати болгарських соціялїстичних партій свої домаганя.

Болгарські делєгати заявили ся за миром без здобутків, але задержанє Болгарією Добруджі і Македонії не вважають вони забором.

(Полуднева часть Добруджі, Силїстра, належала до Болгарії аж до другої балканської війни. В Македонії перевисшає числом населенє болгарське і вона доперва по другій балканській війні опинила ся в руках Сербії).

Американські соціялісти висилають до Стокгольму трох делєґатів.

ШІКАҐО, 22. мая. — **Американську соціялїстичну партію будуть заступати на міжнародній конференції соціялістів в Стокгольмі отсі делєґати: М. Гілквіт (Ню Йорк), А. Лї (Ню Йорк) і В. Берґер (Мілвокі).**

Імена тих делєґатів проголосив нині екзекутивний комітет соціялїстичної партії в Америці. Комітет не удїлив делєґатам жадних близших інструкцій щодо становища, яке вони мають заняти на конференції.

„Наші три делєґати — заявив секретар екзекутивного комітету — знають дуже добре, які є принципи і цїли американської соціялїстичної партії. Вони не потребують жадних інстркцій і мають повне право відповідно до даної ситуації самостійно виступати".

—o—

Німеччина і Австрія згідні щодо справи Польщі.

БЕРЛІН, 21. мая. — **З достовірного жерела доносять, що між Австрією і Німеччиною прийшло до цїлковитого порозуміня щодо польської справи.**

Цїлковите порозумінє осягнено на конференції в головній німецькій кватирі. В конференції брали між иншими участь німецький канцлєр, Бетман Гольвеґ, і австрійський міністер для заграничних справ, ґр. Чернін.

Ґр. Чернін повернув нині з головної кватири до Відня.

Поляки домагають ся злуки всїх трох заборів.

КОПЕНГАҐЕН, 21. мая. — **Польські радикали ставлять домаганє, щоби в склад нової польської держави війшли всї три забори.**

Поляки домагають ся також, щоби польська держава одержала доступ до моря.

В АНҐЛІЇ:

Конвенція має порішити справу Ірляндії.

ЛОНДОН, 21. мая. — **Полагодженє ірляндського питаня буде полишене самим Ірляндцям.**

Президент кабінету, Ллойд Джордж, заявив нині в палатї послів, що анґлійське правительство рішило скликати сейчас конвенцію представителїв Ірляндії, яка відбудеть ся в Ірляндії і на котрій має бути вироблена конституція для будучого правительства „зеленого острова".

Конвенція відбудеть ся при замкнених дверях. Коли принята конвенцією конституція буде відповідати поглядам анґлійського правительства, тодї воно постараєть ся, щоби парлямент впровадив її як найскорше в житє.

Президент заявив, що до вибору делєґатів на конвенцію будуть управнені громади, церкви, робітничі, торговельні і виховавчі орґанізації. Члени революційної орґанізації „Сін Фейн" можуть бути також делєґатами, коли їх вибір відбудеть ся правним способом.

„Дотепер в Ірляндії вела всяку працю Анґлія, підчас коли Ірляндці лише її критикували—говорив Ллойд Джордж.—Правительство рішило тепер обернути цїлу справу і саме населенє Ірляндії поставити перед задачею, щоби воно подало пляни для здійсненя своїх домагань. Така метода показала ся дуже хосенною в Канадї, Австралії і полудневій Африці. Є надія, що вона уможливить також розвязанє питаня ірляндського".

"SVOBODA" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper
Published three times a week: Tuesday, Thursday and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ANDREW SAWKA, manager
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

SUBSCRIPTION:	ПЕРЕДПЛАТА:
In United States:	В Злучених Державах:
$2.50 per year	на рік $2.50
$1.25 per 6 months	на пів року $1.25
$1.00 per 4 months	на 4 місяці $1.00
In Jersey City and to foreign countries:	В місті Jersey City і за границю:
$3.25 per year	на рік $3.25
$1.75 per 6 months	на пів року $1.75
$1.00 per 3 months	на 3 місяці $1.00
Single copy 3 cents.	Поодиноке число 3 центи.

За кожду зміну адреси платить ся 5 центів.

Адреса: SVOBODA
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Всї моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „Svoboda".

При висиланю замовленя належить долучити моні-ордер або чек.

Число телефону 478 Jersey City.

За всї оголошеня поміщувані в „Свободї" редакція не відповідає. — Рукописий не звертасть ся.

З біжучої хвилї.

—o—

Львівське „Дїло" у вступній статї висловлює надію, що новий, лїберальний порядок в Росії укріпить ся при помочи внутрішної коалїції.

Дальше „Дїло" згадує про революцію з 1905 року, коли то українська справа в Росії відразу розширила ся і набрала великого значіня. Австрійські Українцї сподївають ся, що Українцї російські використають тепер нове положенє полїтичне і можність національного розвою.

Щодо української справи в Австрії „Дїло пише:

З певностию можна твердити, що внутрішне визволенє Росії не промине без могучого відгомону в державі Габсбурґів. Се лише треба сказати, що нове положенє справ ставить також нові задачі і перед австрійськими Українцями.

———

Від фінансового секретаря Української Ради довідуємо ся, що сума ульокованих в нюарськім банку гроший з „Українського Дня" виносить уже поверх 35.000 долярів.

Зазначити треба, що трета часть, то є около 50 комітетів, не надіслала ще доси нї звітів нї збірок. Сподївати ся можна, що сума зросте до 60.000 долярів.

———

Як часи зміняють ся! Ще недавно один господин, який був на засланю в Сибіри (в Наримськім краю), авторітетно заявляв, що „національного українського руху серед кубанських козаків нема, як і взагалї нема такого руху в народі на Українї", а тимчасом дїйсність показала тепер зовсїм щось противного, що вповнї витолковує нечуваний теперішний національний рух найширших селянських мас на Українї. **Українські маси рішучо домагають ся автономії України і самостійного її житя, а злученя з Росією на правах федеративних, як рівний з рівним.** Виходить, що господин з Наримського краю грубо промахнув ся!

———

Останні телєґрами з Петроґраду доносять, що **Фінляндія жадає цїлковитої розлуки з Росією.** Вже від початку вибуху революції фінляндські провідники робили в Петроґрадї заходи в справі признаня Фінляндії цїлковитої автономії, однак російське правительство відложило сю справу до порішеня конституційним зборам.

Тепер однак довідуємо ся, що так звана „Шведська Полїтична Партія" на конґресї в Гельзінґфорсї ухвалила домагати ся цїлковитої самостійности для Фінляндії.

Ухвалена резолюція звучить:

Фінляндський нарід розвинув ся на поли культури і полїтики так далеко, що Фінляндія має право жадати для себе місця независимої держави в ряді держав самостійних.

Із сею резолюцією згодили ся всї фінляндські партії, крім одної, так званої „Старої Фінляндської Партії", яка все стояла на услугах давного російсько-царського правительства...

Таке дїєть ся і між Українцями! І між Українцями є виродки, які інформують американську суспільність, що Ukrainians have no nationalistic ambition..., а є і такі українські ботокуди, що йдуть до адвоката питати ся, де їх вітчина...

Український рух в теперішній російській революції.

Росія переживає тепер хвилю, якої ще нїколи в своїм історичнім житю не мала, яка видвигнула на денне сьвітло наболїлі віками рани всїх російських народів і поставила на весь зріст всї домаганя, а навіть жаданя певних ґарантій їх будучого широкого автономного житя. Національне питанє в Росії було звісне цїлому сьвітови і все уявляло з себе одну з найважнїйших проблєм внутрішної російської полїтики. Типічним приміром бувшої царської господарки в національних областях може послужити українське житє з його нечуваними утисками зі сторони російської бюрократії. Але кайдани тріснули і появила ся давно очікувана зоря свобідного житя. Чи й для нас, Українцїв, вона також заблисла? Ось тут ми поговоримо на сю тему.

Нїхто з нас не сподївав ся так скорого і щасливого обороту подій, як се зложило ся послїдними часами. Противно, на нашім горизонтї почали були появляти ся темні хмари в видї російської господарки в Галичинї, вилученя Галичини і відданя її східної части з українським населенєм на поталу Польщі — події, які навівали на кожде сьвідоме українське серце тяжкий сум, жаль і страх перед непевною будучностию. Невжеж прийдеть ся нашому велитневи живим лягати в могилу? Невжеж не буде йому місця випростувати свої члени і встати на рівні ноги? Невжеж не вибоpе він собі признаня в своїх ворогів і помочи в своїх друзів? Та чи наш нарід мав коли друзів?... Мабуть нї, бо не борикав би ся дотепер в сїтях, куди завели його чесні сусїди. З кождою хвилею по обох кордонах ставало нам гірше; ми тратили ґрунт під ногами і видавало ся, що втратимо й се, що здобували десятками лїт і зрошували своєю кровю; нарештї дійшло до того, що українське житє в Галичинї, опинившись на порозї історичної Польщі, стануло під великий знак запитаня, а в Росії співали нам вже наші вороги „со духи праведних" так, що померший минулого року наш звісний громадянський діяч, покійний Русов, з повною справедливостию і острахом питав себе: „Та чи є тепер яке житє на російській Українї?" І він мав повну рацію, бо зловіща тишина, накинена грубою рукою реакції, залляла була всю закордонну Україну. Але ми помилилиб ся, колиб думали, що українське житє в Росії було застановлене і вирване зі свого ґрунту. Нї! Воно тільки змінило свою форму і положенє, а вигнане з поверхні національного поля, поплило в його глуб тисячами малих потічків, підготовляючи там корисну, богату і плодючу в наслїдки почву, на якій при найблизшій нагоді мали зацвисти буйні лани національних плодів.

Дивним дивом появила ся скоро така нагода, про яку навіть нїхто і в снї не мріяв. **Російська революція розвязала уста мілїонам Українцїв і дозволила їм висказати те, чим болїла їх душа сотки лїт, гнучи покірно спину перед царським кнутом. Всеж таки серед страшних житєвих злиднїв, нещасть, мордів, війн, надужить і гнетів ся щира і покірна, бо нїколи нїкому нічого не винна, українська душа не загирила своєї національної сьвідомости, не забула, „чиї сини, чиїх батьків, ким і за що закуті", а вчувши веселі оклики свободи, волї і братерства і побачивши на своїх руках рвучі ся кайдани, — цїлою своєю могучою, загартованою у вікових воротьбах грудию кликнула на весь сьвіт: „Не забувайте й мене, що натерпіла ся чи не найбільше з вас усїх, а дайте менї також волї, сьвітла, свободи, щоб розігнати мою вікову темряву і окупити мої довгі муки, за які належить ся менї найкрасша нагорода".** І от ми тут, в Америцї, чуємо десятки вістий тих могучих звуків зболїлої української душі, домагаючої ся на свої рани негайного лїку, заспокоєня національної жажди й утоми, спричиненої попередними боротьбами. За останні два місяцї зробили ми великий крок вперед, і жиємо ще під сильним впливом сьвіжих подій, бо від позірної безчинности, апатії і нечуваної реакції до повної свободи у всїх областях національного житя — се задалека віддаль і занадто разяче сьвітло, щоби можна його впустити в повній силї в національне око. І ми так думали при перших вістках про російську революцію, серед яких дуже трудно було вловити щось певного про українське житє і вплив на нього революційних подій. Ми були ще загіпнотизовані невимовною силою російської реакції і думали, що вона так пригнїтила українську національну душу, що та, вирвавши ся на сьвітло, не годна ще як слїд зорієнтуватись і поставити широких, основних домагань для свого самостійного житя. В тім утверджували нас також самі деякі російські Українцї, пишучи, що 98% населеня на Українї не знає, хто воно є. **Та на щастє дїйсність показала зовсїм що иншого, з чого вносимо про незвичайну силу і кріпкість нашої національної сьвідомости, бо слабка народна душа нїколи не зуміє видати таких грімких голосів за своїми домаганями, нїколи не устроїть таких величних манїфестацій за своєю автономією, нїколи не примусить звертати на себе увагу всього культурного сьвіта; а тимчасом Українцї послїдними днями се зроблять, доказуючи тим тільки свою велику недоцїнену силу.**

Нам прийшлоб ся тепер хиба вичислювати факти численних подій на Українї, якими проявляла ся всьому сьвіту українська душа, але ми думаємо, що таке дїло злишне, з огляду на точне виловлюванє і друкованє всяких вістий з українсько-російського житя в нашій і иниих тутешних українських часописях. Ми не думаємо, щоб якому Українцеви тут вони були невідомі, бо вага їх така велика, вплив їх такий далекосяглий, що заставляє всяке, навіть найхолоднїйше серце, забити ся живійше і підняти високо груди з надмірної радости, що столїтями заплакана Ненька-Україна втирає сльози неволї і всьміхаєть ся до красної, вимріяної долї. Кому-ж се не солодке, не миле, не дороге, за яке, хоч би зараз, варта житє дати? **Основанє Української Національної Ради в Києві і в Петроградї, повстанє українських організацій по всїх меньших і більших містах українських земель, а навіть поза їх межами, прим. в Москві, численні многотисячні манїфестації по улицях Києва, Харкова, Одеси і Петрограду, отворенє першої української ґімназії в Києві, допущенє української мови в народні і середні школи, украінїзація назв на Українї, як прим. переміна назви „київського" воєнного округа на „український" і наконець, що найважнїйше: заява української депутації кн. Львову і численні українські зїзди в Києві і инших більших містах, рух селян за національними і соціяльними змінами і особливо важна телєграма бюра Райтера з 21. мая, яка говорить про відбувший ся в Києві зїзд українських жовнїрських делєґатів, представляючих мілїонову армію, зложену з українських полків, на якім то зїздї було порішено бєзусловно домаґати ся повної автономії для України, а тепер на разї, щоб утворено при теперішнім правительстві спеціяльне мінїстерство для українських справ — ось явища, яких давно не виділо українське житє, а які чудово малюють український рух серед революційних російських течій і наглядно вказують на те, що доля українського народу лежить на твердих основах і що жадна сила в сьвітї його не переможе, бо він своєю великанською могутностию пірве і понесе за собою всї перешкоди, всї колоди, які вороги кидати-муть йому під ноги, ба навіть самі вороги потонуть в українськім мори.**

На закінченє повторимо ще раз те, про що ми мали вже раз нагоду писати, а се: переглядаючи резолюції російських національних зїздів, прим. недавний зїзд кадетської партії, яка зве себе тепер „партією народної свободи", ми набираємо враженя, що російське громадянство є за републикою централїстичною, а не федеративною, в якій російський національний елємент без сумнїву втратить на своїм домінуючім становищи, ч тому ми є певні, що на тім тлї готова розіграти ся ще друга боротьба, в якій з одної сторони стане ряд поневолених немосковських народів, а з другої сторони Москалї. Тут же виринає питанє: хто буде верховодом в російській републицї — чи всї однаково, чи противно: голос московського народу має бути мірodатним. Цїла надія на конституційні збори. Одно лишаєть ся певним, а се, що Українцї враз з иншими немосковськими народами становлять рішаючу чисельну перевагу, в якій не встояти московським провідникам, коли вони будуть ударяти на свого рода національну московську висшість і місію. **Повна децентралїзація — отсе клич всїх поневолених немосковських народів, а з ними й Українцїв. Тодї широка автономія України буде природним випливом устрою російської держави.**

ВІДНОСИНИ МІЖ РОСІЄЮ І ЇЇ СОЮЗНИКАМИ НАПРУЖЕНІ.

Петроград, 21. мая. — Заява анґлїйського секретаря від бльокади, лорда Роберта Сесіля, який заступає під теперішну пору секретаря для заграничних справ, Балфура, перебуваючого тепер у Злучених Державах, **що Анґлія не може згодити ся на мирову програму російського правительства, але мусить надальше держати ся своєї полїтики заборів і завойовань, викликала тут дуже прикре враженє.**

Лише одинока часопись „Реч", яка від часу упадку Мілюкова сильно поборює теперішне правительство, тїшить ся і висказує своє повне вдоволенє, що надії, аби алїянти згодили ся на ідеї російських соціялїстичних сновидів, зістали розвіяні.

Натомісць всї демократичні часописи є сильно огірчені. Вони побоюють ся, що ріжницї у воєнних цїлях Росії і її союзників утворили тепер скалу, о котру може розбити ся союз. Свій страх виявляють часописи в осторожний спосіб.

Рада робітничих і салдатських делєґатів є пригноблена з приводу неприхильної критики зі сторони анґлїйського мінїстра щодо будучої мирової програми російського правительства.

Російська демократія проти всяких заборчих плянів.

Промова лорда Сесіля і поясненя до неї анґлїйської преси переконали російських демократів, що анґлїйське правительство і більшість анґлїйського народу не розуміють або не хочуть зрозуміти намірів Росії. В Анґлії панує правдоподібно переконанє, що мирові змаганя російської демократії, як: її заява проти здобутків і відшкодовань і жаданє ревізії істнуючих договорів, є нічим иншим, лише науковими фразами. Дїйсним однак є, що мирову програму провізоричного правительства зробили конечною відносини в Росії і Німеччинї.

Російська демократія протестує проти всяких, явних і скритих, цїлий імперіялїстичних і заборчих плянів і є готова положити конець інтриґам дворів і дипльоматичних канцелярій, бо ідеалом російської демократії є збратанє всїх народів.

До сеї цїли стремить російська демократія у свій власний спосіб, бо вона знає, що лише скоре покінченє війни виратує Росію і її здобуту свободу.

Армія в цїлковитім розладї.

Щодо стану армії то російська демократія не віддасть ся жадній злудї. Вона вважає злочином закривати перед народом правдиве положенє алїянтів. **Російська армія находить ся в розладї. Були заходи, щоби вину сього зложити на мирову програму нового правительства, колиж в дїйсности домаганє за миром без здобутків і відшкодовань є випливом розкладового процесу в армії.**

Алїянти не можуть припускати, щоби Росія вела полїтику, яка є неможлива і яка мусїла би довести край до руїни. Радше обовязком алїянтів повинно бути погодити свої власні цїли воєнні з воєнними цїлями Росії.

Дальша заборча війна неможлива.

Демократичні російські провідники знають, що насильне продовжуванє заборчої війни грозить великою небезпекою для російської держави.

Заява лорда Роберта Сесіля, що Альзація і Льотаринґія під всякими услівями мусять бути здобуті, викликала серед російських демократів велике збентеженє. Росія надїєть ся, що справа Альзації дасть ся полагодити, колиж одначе аж коштом російської свободи маєть ся здобувати краї німецької держави, то Росія не буде анї трохи вагати ся відкинути на бік інтереси чужі, а дбати про свої власні.

Росія грозьби не боїть ся.

Росія грозьби не боїть ся. А чи союз надальше удержить ся, то се буде залежати виключно від того, чи Анґлія і Франція згодять ся на мирову програму Росії. Коли се станеть ся, тодї провізоричне правительство буде сильне і мати-ме повне довірє російського народу; в противнім случаю нї.

Правила для обовязаних до реґістрованя.

Військове реґістрованє мущин, живучих у Злучених Державах, відбудеть ся дня 5. червня між годиною 7-мою рано а 9-тою вечером у дотичних виборчих льокалях.

До реґістрованя є обовязаний явити ся кождий мущина, котрому минуло вже 21 лїт, а котрий не скінчив ще 31 року житя.

(Часто лучаєть ся, що богато людий не розуміє, що значить в розпорядженю укінчений 21 рік, а нескінчений 31 рік житя. Отже до реґістрованя є обовязані ставити ся всї ті мущини, які родили ся між днем 6. червня 1886 р. а днем 5. липня 1896 р. (включаючи оба згадані днї). Хто уродив ся 5. червня 1886 або скорше, сей є вільний від реґістрованя; таксамо сей, що уродив ся 6. червня 1896 р. або пізнїйше є також вільний від реґістрованя).

Всї мущини у висше згаданім віцї, без огляду на те, чи вони є горожанами, чи мають перші горожанські папери, чи є чужинцями, мусять безуслівно зголосити ся до реґістрованя.

За занедбанє сього обовязку є назначена кара одного року вязницї.

Реґістрованє хорих буде переводити аґент кавнті-клерка.

Хто в день реґістрованя не буде в місци свого замешканя, той мусить передтим зголосити ся у кавнті- або сіті-клерка по формулярі до реґістрованя, їх належито виповнити і дня 5. червня, або вчаснїйше, доручити дотичному клеркови.

Не будеть ся приймати нїяких оправдань неприсутности при реґістрованю. Незнанє сього розпорядженя не хоронить нїкого перед карою.

Одинокі особи, які не є обовязані реґіструвати ся, є військові люди, котрі дня 5. червня будуть находити ся в чинній службі федерального правительства.

Обовязані до реґістрованя мають дати правдиві відповіди на отсї питаня, які містять ся у формулярі:

І мя і назвиско. Вік.

Адреса мешканя.

Дата уродженя.

Чи ви є уроджений горожанин, чи натуралїзований, чи чужинець, або чи заявили ся приняти горожанство?

Де ви родили ся?

Коли ви не є горожанином, то до якого краю ви приналежні?

Чим тепер занимаєте ся?

В кого і де працюєте?

Чи маєте батька, матір, жінку, дитину низше 12 лїт житя, сестру або брата низше 12 лїт житя, які є цїлком залежні від вас?

Чи ви є жонаті, чи самотні? Яка ваша національність?

Яку військову службу ви перейшли? До якої степени (ранґи) дослужилисьте ся? При якім роді оружа були заняті? Кілько лїт? В котрій державі?

Чи бажаєте увільненя від військової служби? Подайте основні причини, чому?

Опис особи: великий, середний або малий? Тонкий, середний або грубий?

Барва очий? Барва волося? Лисий?

Чи ви втратили або маєте ушкоджену руку, ногу або око?

За неправдиві зізнаня чекає дотичного чоловіка кара одного року вязницї, а в деяких случаях поставленє перед воєнний суд.

Причини увільненя.

Поширене декуди переконанє, що всї жонаті будуть вільні від військової служби, є зовсїм мильне. Нема жадного припису, щоби мущина з тої причини, що він є жонатий, мусїв бути увільнений від військової служби. Се буде залежати виключно від рішеня дотичної комісії. Загального правила на увільнюванє жонатих нема і тому кождий случай буде предметом окремого розглянення справи і відповідного рішеня.

Можна однак припускати, що особа, яка дає удержанє неспосібним до працї родичам, жінцї, дїтям або ріднї (низше 12 лїт), буде увільнена, однак лише в тім случаю, коли покажеть ся, що дїйсно без неї згадані особи були би позбавлені удержаня.

Після інформацій мінїстерства війни будуть увільнені від служби деякі особи з огляду на їх теперішне занятє (прим. урядники в федеральній службі, особи, які працюють при продукції військових матеріялів або при будові кораблїв і т. п., о скільки вони є конечні).

Звільнені будуть особи умово хорі або умово упослїджені.

Такі особи, котрі не мають рук або ніг або очий, будуть узнані за неспосібних до військової служби вже при самім реґістрованю.

Увільненє від військового обовязку з причини инших браків чи недуг наступить допервa по оглянeню через військового лїкаря.

Ворожі чужинцї (такими є під теперішну пору лише горожани Німеччини) мусять реґіструвати ся, хоч без сумнїву вони не будуть покликані до військової служби.

Осип. Логин.

В ГОРУ СЕРЦЯ!

Чи чуте в нас вже завмерло,
Здусила неволя,
Чи могили притупили
Сьвіжі серед поля?...
Луч свободи для нас сходить!
Чом ми не зраділи?
Чом не тішимось тим щастєм?
Чи нема в нас сили?
Чи може се вага хвилї
Так на нас ділає,
Що у серцях жадна радість
Вже місця не має?...
Чи бентежить нас непевність,
Стара чарівниця,
І вмовляє, що радіти
Нам ще не годить ся?

Найлютійший ворог волї
Нинї сам в неволи!
Засудивсь так сам на віки,
Не верне ніколи!
А могил, що так богато?
Боже, Твоя сила!
Сьвіт дізнав ся, як нам дуже
Україна мила!
Нинї сьвіт відчув наш стогін
Й признає нам згідно,
Що, як нації, нам треба
Рядитись свобідно.
Тішмось тепер наперекір
В очи яничарам!
Наша радість буде для них
Заслужена кара...

Джерзи Сіти в маю 1917.

Вага рідних інституцій на чужині.

—o—

Кому з нас не відома загальна галицька нужда, брак гроша, бідність, а з тим нужденне житє, проклятє всїх і всїй, з чого липасть ся одинока донька ратунку: або тїкати до Пруc на роботи, або до Америки. Особливо ся послїдна останними часами була для неодного з нас одиноким ратунком перед неминучою грошевою загибелію, куди гнали нас страшні економічні відносини в старім краю. Се-ж не був жарт, коли за коропою приходило ся крутити і турбувати, або продавати дещо збіжа, віднимаючи собі тим послїдний кавалок хлїба, або гірко робити цїлїський день за пару центів. Нам тут в Америцї ті часи можуть видавати ся тепер дивними: ми можемо тільки тепер усьміхати ся при порівнаню тутешної нашої „пейди" з платнею в старім краю, але, на жаль, воно так було, так є, — а хто знає — може ще й буде?... Тож годить ся нам тепер в Америцї подумати про себе як слїд, аби вже раз вилїзти з тої матеріяльної нужди і придбати собі стільки средств, аби жити добре не тільки нам самим, але не забувати й про своїх рідних за морем. Иншими словами: нас з дому вигнала сюди нужда: ми приїхали до Америки, щоб заробити гроша, тож стараймо ся ті пляни вповні здійснити.

Приїхавши до Америки, ми бачимо тут пестру ріжнородність людий, говорячих чужими, цїлком незрозумілими нам мовами, з чужими звичаями, поглядами, а ті з них, котрі почувають ся собі рідними, близкими, говорять одною мовою, походять з одної вітчини, мають до неї спільну любов і вона їм дорога, яко їх родинне місце, де вони зросли, виховались; одним словом: спільність думок, минувшини і почувань витворює в тих людий ґрунт, на якім вони чують ся собі рідними синами одної матери і лучать ся в товариства, клюби, громади, творять ріжні рідні, пригадуючі їм старокраєві інституції, які є видимими знаками їх духового споріднення, нагадуючи їм про їх обовязки супроти свого рідного народу за морем. Таким способом ми тут видимо ріжні чужинецькі стоварищеня, запомогові інституції, спілки, які мають на цїли підпомагати своїх членів в нещастю, або поширювати серед них певні духові кличі, піклувати ся їх духовим станом і піддержувати моральні обовязки супроти своєї бувшої вітчини і свого рідного народу. Тому стрічаємо ми тут побіч американських дуже много инших інституцій ріжних народів, як прим. француських, нїмецьких, російських, українських, польських і т. д., а всї вони кромі бізнесової сторони мають ще за задачу й сторону ідейну, якою є удержати національну лучність, єдність, любов до свого рідного народу, бо любов свого рідного, се щось найдорожше, наймилїйше, найсолодше. Недармо наш нарід так щиро полюбив слова поета: „Мово рідна, слово рідне, хто вас забуває, той у грудях не серденько, а лиш камінь має". А римський мудрець кликав із запалом: „Ох, як солодко вмирати за вітчину!" — значить: за своє рідне. Не диво, що сила любови свого рідного є наймогутнїйшим чинником в житю чоловіка.

Так тодї зовсім природно, що Українцї повинні гуртувати ся у спільні товариства, витворювати великі спільні інституції і підпомагати їх всїми силами, добре при тім памятаючи, що підпираючи їх, роблять добре і свому народови і собі самим, бо коли наш нарід не буде мати сили, значіня і пошани, так тодї жаден Українець ніколи не дібєть ся в чужинців красного свого трактованя, а все будуть вони вважати його за щось другорядне, меньше вартісне, нейби він був не людиною, а якимось прихвостнем. Ось відти й виплива є незвичайна вага рідних інституцій на чужині, бо вони є огнищем і прибіжищем в біді для свого скривдженого брата і дають йому радо матеріяльну і моральну підмогу. Се така ясна річ, що, здасть ся, не треба навіть над нею довше застановлятись, а ми звернемо тут тільки увагу на иншу сторону.

Як нам всїм добре відомо, Америка є краєм богатства, краєм доляра, за яким пігнав ся наш еміґрант зі старого краю. Богато з нас, ідучи сюди, думали заробити тільки дещо гроша, а потім вертати назад туди, відки прийшли, але много є й таких, що, засмакувавши тутешного добра, недовірчиво кивають тепер головами на думку про поворот до старої вітчини, говорячи, що лучше зістати ся тут ніж бідувати дома. Вольному воля... Ми тільки взиваємо всїх Українців, аби вони не забували свого рідного і підпирали його на кождім кроцї, без огляду на те, чи хто лишасть ся тут, чи їде домів. Гріш в Америцї грає незвичайну ролю, **а наш нарід забідний, аби своїм грошем розкидувати і збогачувати чужі інституції і тому непростимим гріхом є ходити по якихось чужих компаніях і виносити туди українські центи, замісць нести їх в українські інституції і збогачувати ними рідний нарід.** Уважайте, що українські запомогові інституції, побіч роботи матеріяльної, то є видаваня запомог, сповняють о много вартнїйшу роботу — просьвітно-культурну і є щирим провідником нашому селянинови серед чужинецького хаосу і ріжнородности, ратуючи його тим від небажаних пявок. **Без сумніву, що найстаршою, найбогатшою, найсильнїйшою і найкрасшою запомоговою інституцією між Українцями в Америцї є Український Народний Союз. Є він від ряду літ одиноким найкрасшим двигачем тутешного українського громадянського житя і живим дороговказом для наших бідних еміґрантів в американськім житю, тому всї Українцї і Українки: вступайте в члени Українського Народного Союза і піддержуйте та розвивайте сю найбільшу народну інституцію, чим сповните бодай частину свого обовязку супроти 35-міліонового українського народу.**

ВОЄННІ ВІСТИ.

Приїзд італійської комісії.

ВАШИНГТОН, 22. мая. — Воєнна комісія італійська прибула нинї до Вашингтону, щоби відбути нараду з американським правительством щодо спільної акції, яка вже передтим була обговорена на нарадї англійських і француських делеґатів.

В склад комісії входять визначні представники політичних і фінансових кругів в Італії.

Головним предметом нарад буде продумане способів, аби уможливити для Італії доставу найконечнїйших сирих і готових матеріялів.

Італія находить ся в розмірно гіршім положеню ніж її північні союзники, як Анґлія або Франція, бо Італія все була більше зависима від довозу ріжних матеріялів. Передівсім розходить ся о доставу угля, сталевих і зелїзних матеріялів, будівельного дерева і складових частий, потрібних до виробу вибухових матеріялів, передівсім бавовни.

На чолї делеґації стоїть князь Удіне, найстарший син князя з Генуї, реґента Італії підчас неприсутности італійського короля, який перебуває на боєвім фронтї.

—o—

Ісмаіл Бей турецьким послом в Швеції.

ЛОНДОН, 22. мая. — **Ісмаіл Бей, один з найвизначнїйших провідників Молодо-Турків і дотеперішний заступник міністра для внутрішних справ, іменований турецьким послом в Швеції.**

Ісмаіл Бей враз з міністром війни, Енвер Пашою, і президентом кабінету мінїстрів, Талаат Беєм, творив всесильну трійцю в Туреччинї.

В останнім роцї Ісмаіл Бей їздив кілька разів в окремім посольстві до Берлїна.

—o—

Уступленє кабінету міністрів в Хінах.

ПЕКІНҐ (Хіни), 21. мая. — **Ваганє парляменту і президента Лї-Юанґ-Ґунґ потвердити виповідженє війни Німеччинї довело до уступленя кабінету міністрів.**

Всї міністри уступили зі своїх становищ крім президента кабінету, Ґуан-Чі-Ю, який не дає ще за вигране і все ще надієть ся втягнути хінську републику до війни по сторонї алїянтів.

Велика небезпека, яка грозить Хінам, се брак средств поживи. В богато сторонах Хін треба надіяти ся великого голоду.

Володимир Сиротенко.

БОГАТІЙ, ПУЗАТІЙ ЛЮДИНІ.

Богата, пузата людино!
Ти ситую маєш утробу
І, вбогому сївши на спину,
Ти гнобиш його, як худобу.
Ти піт з нього гониш кровавий
І ссеш, як вампир, його сили...
Скільки для гроший і слави
Людий ти загнав у могилу!
Людьми наповнив ти фабрики,
Підземні шахти глибокі, —
На оргії пяні, дикі
Ти тратиш робітничі соки.
Тобою придумані тюрми,
Казарми, батіг і шафоти,
Ти ворог свобідної думи,
Противник протесту голоти.
Ти цар темноти і злодійства,
Гонитель ти правди й науки,
Вожак гріховодного вбийства,
Причинник руїн і розпуки.
Ти чваниш ся золотом всюди,
Добутим чужими руками,
І мрієш, щоб темнії люди
Повіки зістались рабами.

Ти пишеш кроваві закони...
На трупах, тобою убитих,
На муках, на сльозах пролитих
Будуєш свої мілїони.
Як гордо ти голову носиш,
Яка в душі твоїй пиха!
Неначе ти користь приносиш
І живеш мирно, без гріха, —
Немов піднебесній горі,
Пустиню безлюдну і дику,
Безкрає повітре і море
Ти сам покорив чоловіку.
Гордуй! Але воля народна
Росте і росте в великана.
Ослабне рука гріховодна
И загоїть ся тяжкая рана.
Зрівнають ся мирні люди
На вільній, широкій земли;
Кровавого поту не буде
На знудженім рабськім чолї.
Всі будуть жить, працювати,
Не буде тоді дармоїда.
І буде, як рідного брата,
Сусід поважати сусіда.

Ню Йорк, 10. мая 1917.

ДОПИСИ.

З NEW YORK. N. Y.
Вражіня з вистави „Наталка Полтавка".

Заки пічну щонебудь писати до повисшої теми, зазначу на початку, що я далекий від особистих порахунків, нечесних намірів або якоїнебудь неохоти до осіб, які грали ролї в „Наталці Полтавці". Длятого не буду тут розбирати поодиноких роль. Сим нехай займеть ся хто инший, який мав на стільки спокійні нерви, що міг слїдити уважно кождий рух аматорів. На мій погляд чоловік, котрий бачив вже кілька разів „Наталку Полтавку" на сцені, мусить погодити ся з фактом, що люди, які в суботу 19. мая б. р. виставляли її на сцені в „Арлінґтон" гали, нищать безпощадно українську штуку, осьмішують перед чужинцями українську лїтературу та виставляють на сьміх і безсоромну ґаньбу Івана Котляревського, автора оперетки „Наталка Полтавка".

Годі промовчати сей скандал, тимбільше, що люди, які минувшої суботи відгравали на нюйорській сцені сю оперу, хорують на манію „першорядних українських театральних артистів не лише в Злучених Державах, але... але також на Україні"...

Панує у сьвіті така проява, що у народів, котрі трохи запізно війшли в круг вселюдської культури, або котрі наслїдком незгоди втратили безпосередну, живу і крінку звязь з колишною їх висшою культурою і аж згодом починають знова відроджувати ся, істнує якесь чутливе, прихильне і вдячне відношенє до кождого нового явища, яке покаже ся на ниві національної культури.

Серед такого народу кожда проява нового житя, на якім би воно культурнім поли не показало ся, приймаєть ся з великою вдячностию і критика тоді не може мати ніякого місця. Тоді кожду театральну виставу треба похвалити, а людям, які працювали коло сеї вистави, треба віддати пошану і признанє. Мовляв: треба заохочувати людий, аби одні грали представленя, другі приходили придивляти ся їм; одні щоби писали, другі щоби читали і т. п. Мовляв: треба бути вдячним людям, що вони працюють на своїй рідній ниві, що не йдуть між чужих.

Писати про представленє, яке відіграно зле, що аматори відіграли його добре, потягає за собою два відмінні наслідки: один корисний, а другий шкідливий. Користь є та, що люди, котрих похвалить ся, мають охоту до дальшої праці, але з другого боку вихвалюванє за всяку ціну, безкритична комана стасть ся шкідливою для народу, який виходить з епохи дитинства, а входить в епоху молодечу або мужеську. Тимто і я, коли пишу отсї рядки, беру під увагу другий наслїдок, наслїдок шкідливий.

Годі вже дальше мастити нашу суспільність масненькими словами в такім случаю, коли вона на се не заслугує. Се можна було робити так 10 або 15 лїт взад, але нині, коли українська нація вступає в новий період свого житя, а з нею вступає в новий період житя також і її культура, то мусимо жадати відповідної праці від нашої суспільности. Не можемо дальше покривати похибок, які поповнює суспільність; не можемо байдужно дивити ся на знеславлюванє української нації, її імени і її молодої культури. Давна поблажливість в новім періоді житя є національним гріхом.

Для нас театр конче потрібний і проти нього ніхто не виступав, не виступає і не повинен виступати. Але суспільність хоче бачити дану комедію, драму і т. п. в такім осьвітленю, в якім представляв собі її автор. От і всьо, що можна би сказати про суботнішну виставу „Наталки Полтавки".

Думаю, що інтересовані особи приймуть сих пару слів з тим переконанєм, що їх писано в добрій вірі.

Присутний.

З BALTIMORE. MD.
Кілька слів з нагоди „Українського Дня".

Коли ми читаємо історію України, то переконуємо ся з неї, що у нас, навіть в найтяжших хвилях нашого житя, все були люди, які визначали ся горячою й безінтересовною любвою до свого рідного народу. І тепер є на нашій Україні богато патріотів, богато щирих робітників на народній ниві, котрі працюють, не жалуючи свого здоровля і часу, та ще й матеріяльно відпомагають свого біднійшого брата. Але є між нами, на превеликий жаль, і черваки, котрі точать народний орґанізм, мов ту деревину, що має видати як найлїпші плоди.

Аж лячно робить ся на души, коли читаєть ся по часописях, що в деяких наших громадах найшли ся такі виродки, котрі на „Український День" не відчували потреби дати хоч яку-таку поміч своїм нещасливим землякам у старім краю. Ба що гірше: вони не тільки не помогли рідному братови, але ще шкодили йому, насьмівали ся з народної роботи. Жид давав жертву на „Український День", Поляк, Німець, Айриш — кождий поміг утерти слези бідним, а „твердий Русин" не поміг свому ближному, свому братови! Нещасні людиска побаламутили сл „Светом", „Правдою", „А. Р. Вістником" і иншими кацапськими ґазетами та стали ся не нашими, але діявольськими братами.

Такесаме лучило ся і у нас в Балтімор. Коли заповіджено „Український День", то ми старали ся зробити всьо, що було потрібне в тій справі, аби помогти своїм рідним у старім краю. „Твердих Русинів" ми на мітінґи просили, намовляли їх стати нам до помочи, тай до комітету їх позаписували, але — як то кажуть — вовка все до ліса тягне... Кацапи понаїдали ся чи понапивали ся якоїсь дурійки і не відчувають того страшного горя, яке тепер в нашім рідним краю розпаношило ся.

Коли ми лишили ся самі, без кацапів (кацапи порозлазили ся були по коршмах і там заливали свої голови), то тоді ми запросили поміж себе всіх своїх людий і при помочи нашого пароха, Вир. о. д-ра Перепелиці, котрий в тій справі немало напрацював ся, зібрали $169.50, які вислано на місце призначеня.

На сім місци в імени комітету складаю сердечну подяку всім тим, котрі щиро займали ся колектою. Нехай їм Бог сторицею винагородить їх труди і нехай вони надалї будуть щирими синами Неньки України!

А „твердим Русинам" най Бог дає лїпший розум і лїпше серце. Най вони як найскорше пізнають, що находять ся на блудній дорозі, і най, поки ще час, завернуть ся з тої дороги. Як вони пізнають свій блуд, тоді ми вийдемо їм на стрічу, подамо їм братну руку і заспіваємо разом: „Ще не вмерла Україна"!

М. Дмитрів,
член 320 відділу У. Н. Союза.

З PHILADELPHIA. PA.
Дещо про „Український День" в нашій місцевости.

Перед „Українським Днем" наша „Свобода" взикликувала майже в кождім числї, щоби брати ся до роботи в справі збираня жертв. От і у нас, в Савт Філядельфії, вибрано осібний комітет, який мав зорґанізувати як найбільше колекторів і зробити нишу в тій справі роботу. Сей комітет заспав і з нашого сьвяточного дня не було би вийшло нічого, як би не поміч пп. Ю. Піщальника (предс.), Г. Лесюка (кас.), І. Юзвяка (секретаря) і П. Поповського (заст. предс.). Ті люди працювали в канцелярії п. Ґрицея від рана до пізної ночи і зібрали коло себе всіх тутешних громадян, які взяли ся щиро до роботи. Заспали лиш головні крикуни, але то не дивота, бо їх сон зломив...

Наші бідні дівчата і кількох щирих мущин ходили по улицях, збирали жертви і просили кождого прохожого о поміч для своїх рідних у старім краю. Кидали свою лепту наші галицькі Українці, відтак Українці з Росії і богато чужинців, котрі розпитували ся цікаво про наш нарід.

Дякуємо Вам всім, дорогі Родимці, за Вашу щиру поміч і за Ваші труди, що Ви в голоді з таким пожертвованєм працювали.

ЗА КОМІТЕТ:
Ю. Піщальник, предс.; Г. Лесюк, кас.;
І. Юзвяк, секр.

(Від Редакції: Надісланий нам спис жертводавців відослано до Української Ради і він буде оголошений пізнійше).

З ELIZABETHPORT. N. J.
Патріотизм наших „інтернаціоналїстів".

В нашім місті, Елізабетпорт, істнує кілька українських товариств, межи котрими є одно товариство-независимо-національне, а се тов. „Український Сокіл".

Правда, сама назва „Український Сокіл" має велику повагу межи українським народом, але хто загляне в середину того товариства, то побачить щось наче яблоко: зверха красне, червоне, а в середині хробачливе. Подібно і з нашим товариством „Український Сокіл". Як довго старшина того товариства складала ся з людий чесних, котрі були щирі Українці, духа національного, так довго і порядок був у тім товаристві, була згода і любов межи членами. Але як зачали пхати ся тут тії, котрі звуть себе „інтернаціоналїстами" і коли вони хитрим підступом видрапали ся на урядників, взяли верх над цілим товариством, і зачали урядувати по свому, — зараз настала сварня і незгода межи членами так, що не дай Боже!

Теперішні урядники товариства „Український Сокіл", яке вони вже назвали „інтернаціональним", кричали на ціле горло, що вони щирі українські патріоти і що про ніщо так не дбають, як про той бідний український нарід у старім краю.

Як тії „інтернаціоналісти" дбають про український нарід, то доказом послужить те, що на засіданю товариства „Український Сокіл", яке відбуло ся 4. мая в справі бідних Українців, потерпівших у війні, не ухвалили на сю ціль ані одного цента, бо в касі нема настільки гроший, щоби аж в краю бідних Українців запомагати. Але як прийшли делеґати від польських Соколів з просьбою, щоби їм помогти і жертвувати щось на польську „Сокільню", то наш найстарший „інтернаціоналїст" зараз зачав переконувати всіх словами: „То наші братя робітники, таксамо як і ми. А хоч вони Поляки, то нічого: їх треба підперти і я вношу, щоби наше товариство „Український Сокіл" дало на польську „Сокільню" 25 долярів". Другий „інтернаціоналїст" вносив, аби дати 50 долярів, а третий, якийсь трошки меньший „інтернаціоналїст", ставив внесенє, що досить буде 10 долярів. Вкінци ухвалено на польську „Сокільню" 10 долярів.

Предсїдатель побачив, що не вийшло по його гадці, що 10 долярів, то якось не гарно йти з таким малим подарунком межи Ляхів, і зі злости зрезиґнував зі свого уряду. „Коли мене — каже — не хочете слухати, не хочете ухвалити того, що я кажу, то я не хочу бути вашим предсїдателем!"

Тепер кождий може ясно побачити, які то патріоти з наших „інтернаціоналїстів". Для бідних Українців у старім краю то каса товариства „Український Сокіл" забідна і не має гроший помочи дати, але Полякам, нашим найбільшим ворогам, на польську „Сокільню", де Поляки будуть вправляти ся, як мають нападати на український нарід, де вони будуть кричати „Гей же на Украінца", то наше товариство „Український Сокіл" має подостатком гроший і офірує на ворожу ціль 10 долярів.

Ганьба і встид для наших „інтернаціоналїстів", котрі від своїх відвернули ся, а Поляків вспомагають. Ще більша ганьба і сором тим членам згаданого товариства, котрі на таке шубравство позволяють!

Українець.

З YOUNGSTOWN. O.
Офензива „інтернаціоналів".

В інтернаціональнім „Робітнику" дали ся чути голоси з ріжних місцевостий, що наші „інтернаціонали" роблять якісь „червоні тижні", збирають ся до офензиви і жебрають на таких панків, які шукають за легким хлїбом.

І тут в Юнґставн не обійшло ся також без офензиви. На одних зборах виступив один ґімназист чи недокваслений соціяліст і крикнув: „Товариші! Нам не треба офензиви, нам не треба червоного тижня, бо Ткачишин має гроші з представленя „Арендар". А офензива буде на вічу з Юнґставн дня 1. цьвітня при участи Семенка і Гладкого. Товариші! Я Ткачишина зломлю морально й матеріяльно, як тут не дасть гроший"!

Сарака „сіціліст" забув, що гроші з представленя „Арендар" аматори призначили для вдів і сиріт у старім краю.

Отже офензива „інтернаціоналів" тривала 1 місяць, 3 дни і 17 годин, але цілком не вдала ся. Інтернаціонали гайда тоді до „Робітника" по відшкодованє, а гроші з представленя пійшли тимчасом до Української Ради. Не повело ся „інтернаціоналам", а шкода, бо вони вміють орудувати чужими грішми!...

Т. М. Фірман.

З DERBY, CONN.
Спростованє.

В ч. 48. „Свободи" поміщена була донись Стефана Бурлаки під заголовком „З житя ансонійської громади".

Згаданий дописуватель в своїй дописи, з невідомих причин, поробив великі похибки, котрими чують ся покривджені члени тов. Драматичного Кружка в Дерби, Конн., томуж припоручили мені спростувати неправду.

Отже висше згаданий дописуватель в своїй дописи подає, що драму „Бондарівна" виставила ансонійська громада завдяки п. Вол. Куривчакови, що є цілковитою неправдою, бож кождий ансонійський або дербійський Українець скаже, що не ансонійська громада, але товариство Драм. Кружок, якого осідком є Дерби, Конн., виставило згадану драму.

Добродію С. Бурлака! Як виглядає з Вашої дописи, то Ви навіть не вмієте розріжнити, що люди з Дерби не є людьми ансонійськими. Що вони в Ансонії виставляли згадану драму, то тому, що в Дерби нема відповідної галї до представленя. Коли бажаєте дати якусь донись до часописи, то наперед вивідайте ся про все як слїд, а тоді аж пишіть, але правду! Не відбирайте заслуг тим людям, котрі в дійсности заслужили ся і не причіплюйте другим, котрі не працювали на се. Як Ви хочете зачисляти ся до щирих синів України, то найскорше дібєте ся сього ділом і правдою, бо неправда Вас знищить. Не пишіть неправди до часописи, бо Ви чейже повинні зрозуміти, що часопись не є на чиїсь забаганки. Кождий чесний і щирий син України працює щиро і тихо для добра свого народу, а діло його само хвалить. Тож і Ви так старайте ся.

Ілько Гупало,
член тов. Драм. Кружок.

Патріотичний обовязок!

Добра нагода на поміч!!
Удар до покінченя війни!!!

Підпишіть ся нині на

БОНД ПОЖИЧКИ СВОБОДИ.

Се є гіпотека (морґеч) на Злучених Державах, яка приносить 3½% відсотків, платних півчічно.

ОДИН ДОЛЯР

потрібний на те, щоби започаткувати підписку на 50-доляровий бонд.

Маєте його сплатити до 30. серпня 1917.

Поспитайте якогонебудь баннира, почтмайстра, експресового агента або купця.

Він дасть Вам близші поясненя!

За пораду і поміч в тій справі не платить ся нічого.

ЗРОБІТЬ СЕ ЗАРАЗ НЕ ВІДКЛАДАЮЧИ!

TREASURY DEPARTMENT.
1917 Liberty Loan—Form No. 1.
Loans and Currency.

LIBERTY LOAN.

APPLICATION FOR BONDS.

This application should be transmitted through the subscriber's bank, trust company, or other agency acting on his behalf, or it may be filed direct with the Federal Reserve Bank of his district or the Treasury Department at Washington.

Dated___________________

To the Secretary of the Treasury:

According to the terms of Treasury Department Circular No. 78, dated May 14, 1917, the undersigned hereby apply for $__________par value of the 15—30 Year 3½ Per Cent Gold Bonds of the United States, and agree to pay par and accrued interest for any bonds alloted on this application. The sum of $__________is inclosed, being 2 per cent on the amount of bonds applied for (or payment in full for the one $50 or the one $100 bond applied for).

Signature of subscriber, in full, ______________________

Andress—Number and street, ______________________

City or town, ______________________

County, ______________ State, ______________

NOTE.—It is desirable that the following information be furnished by the applicant:

1. If full payment is to be made before final installment date indicated in the circular, what will be the date of such full payment?__________

2. If it is expected that future payments will be made by check, upon what bank or trust company will such checks probably be drawn?

Name of bank or trust company:______________________

Address:______________________

3. What, if any, particular denominations of interim certificates are desired?______________________

4. Through what, if any, bank or orther agency is this application transmitted? ______________________

„SVOBODA", Ukrainian Tri-Weekly, 83 Grand St., JERSEY CITY, N. J.

Ніколи передтим не було щось подібного, як поклик о підписуванє Пожички Свободи 1917 р.

Причини і наслідки сеї пожички є і будуть ріжнородні. Вона послужить передівсім до віднесеня побіди у сій війні за свободу, демократію і вільність.

Вона без найменьшого сумніву принесе скорий конець нищеню людського житя і майна, яке тепер довершуєть ся в такій мірі, якої не знає історія.

Вона буде товчком до утвореня трисалого мира в цілім сьвіті.

Услівя Пожички Свободи 1917 р. є того рода, що кожда доросла людина нашого краю зможе дати незбитий доказ льояльности й патріотизму через безпроволочну підписку.

А вкінци популярна участь у тій пожичці буде мати тенденцію утвореня правдиво національного почутя американізму, яке злучить ріжні народности нашої великої републики в одну найбільшу націю на сьвіті.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

Церковні непорозуміня між Українцями в Сиракюз, Н. Й.

Служба Божа в українській церкві в Сиракюз, Н. Й., відправляла ся минувшої неділі (20. мая б. р.) під доглядом поліції. Вечером знова покликано поліцію.

Непорозуміня наступили наслідком віддаленя тамошнього дякоучителя, п. Михайла Матвіїва. З сеї причини парохіяни розділили ся на два табори: одні станули по стороні о. Пристая, а другі по стороні п. М. Матвіїва. По віддаленю п. Матвіїва приходили дякоучителі і знова відходили. Минувшої неділі приїхало їх двох. Один з Ютіки, а другий з Геркімер, Н. Й.

Опозицію проти о. Пристая провадить п. Андрій Варіян, заступник предсїдателя церковної громади. Минувшої неділі він заявив обом дякоучителям, що вони є небажані. Коли оба дякоучителі були на хорах, тоді п. Варіян приступив до них і забрав від них книжки. Побачивши се, о. Пристай удав ся до дому і покликав поліцію. Сейчас прийшла поліція і під її опікою відбула ся Служба Божа.

О 5-тій годині пополудни, коли люди почали сходити ся на вечірню, п. Варіян зарядив збори. Рівночасно завізвав до гали о. Пристая, котрий однак відказав ся від сього жаданя.

Вечером в церковній гали відбули ся збори, на яких ухвалено резолюцію, котра каже, що о. Пристай мусить опустити своє становище протягом місяця. Резолюцію підписало 89 осіб. До адміністратора, о. П. Понятишина, вислано телєграму, а адвокатови Александрови Оберлендерови поручено відіслати з листом до Нюарку.

Непорозуміня тягнуть ся ще від 22. лютого, коли о. Пристай помістив в одній українській часописи пошукуване за дякоучителем на посаду при церкві в Сиракюз.

Військова конскрипція буде відбувати ся від години 7. рано до 9. вечером.

Воєнний департамент спростовує отсим помилку, яка зайшла в друкованій проклямації президента Вілсона щодо годин, в яких 5. червня буде відбувати ся військова конскрипція. Подано там, що конскрипція буде відбувати ся від 7. години рано до 7. вечером. В дійсности конскрипція буде відбувати ся від 7. рано до години 9. вечером.

Відки береть ся дорожня.

Одна жінка в Мілвокі, Віс., купила в склепі бараболї по 4 долярі за бушель. Між тими бараболями вона найшла одну бараболю на пів перетяту, в котрій була карточка з написию: „Я продав сї бараболї по 95 центів бушель. Яку ціну ви заплатили за них?"

За ношене револьвера 100 долярів кари.

Суд в Джемейка, Л. Ай., Н. Й., засудив минувшого вівтірка двох властителів салунів по 100 долярів кари за се, що вони держали в шуфлядах за барою револьвери.

Огонь в місті Атлянта.

В понедїлок (21. с. м.) в місті Атлянта, Джорджія, в муринській занечищеній дїльници вибух огонь, який знищив 75 блаків, а 1563 будинки. Шкоди знищеня обчисляють на 5.000.000 долярів. Щоби недопустити до розширеня огню, власти велїли висадити динамітом кілька будинків на значнім просторі.

Відбудова міста пічнеть ся слїдуючого тижня. Для родин, які остали ся без даху (10.000 осіб), місто виасигнувало вже 50.000 долярів. Несенем помочи нещасним мешканцям заняв ся Червоний Хрест. Міліція стереже місто. Підчас сеї пожежі згинула одна жінка, а кількадесять осіб находить ся у шпитали.

Товпа лїнчує Негра.

10-тисячна товпа мешканців міста Мемфіс, Тенн., була свідком страшного лїнчованя Негра, який поповнив ще страшнїйший злочин, бо знасилував 16-лїтну дївчину, а відтак відрубав її голову.

Негра злїнчовано в зелїзній клїтці, яку спеціяльно на се приготовлено. Сотки жінок і дївчат придивляли ся сьому страхобицю. Клїтку облято нафтою і підпалено, а коли нафта горіла, товпа з шаленої радости танцювала. Огонь палив тїло Негра, а він з болю ревів так голосно, що крик було чути на пів милї. Сей розпучливий крик змішав ся відтак з радісним криком товпи. Огонь пригашено аж тоді, як з Негра зійшла вся шкіра.

Другий Негер, який їхав автомобілем, взяв американський прапор і повівав ним над головою трупа, вимовляючи при тім слова: „Скінчило ся, хлопці. Ходім тепер разом з Нїмцями!" — і подер прапор на дрібні кусні. Товпа зараз вхопила його і хотїла злїнчувати на тімсамім місци, де попереднього, але один чоловік виратував його. Його віддадуть в руки федеральним властям.

Кілька кроків від місця, де відбуло ся лїнчоване, вивішено таблицю з написию:

Полудне пімстило нині смерть червоно-кровної дївчини Полудня, котра віддала своє житє задоволяючи дикі похоти чорного чоловіка, якого оттут спалено.

Пропонує, щоби рекрути женили ся, заки вийдуть на фронт.

Бувший ґовернор Філїпінів, В. Камерон Форбес, який перебуває тепер в Бостон, Масс., висловив переконанє, що всї безженні Американцї повинні оженити ся, заки відійдуть на боєвий фронт. Свої погляди Форбес мотивує так:

Коли двом міліонам людий, яких задумуємо висилати на фронт, дозволимо виїхати в безженнім станї, то тимсамим два міліони женщин позбавимо можности вийти заміж і сотворити собі родину. Будучність народу вимагає, щоби сї мущини, цьвіт нашої молодїжи, були репрезентовані в нашій будучій ґенерації.

Дорогі поцїлунки.

Панна Льора Ґібонс в Бостонї, Масс., оскаржила перед суд дентиста, д-ра Мірисека, за два поцїлунки, котрі мають дуже дорого коштувати, бо аж 5.000 долярів.

Льора оповідала судії таку історію:

— Я прийшла до дентиста, щоби він направив менї зуби, а він, посадивши мене на крісло, поцїлував мене два рази.

— А ви не боронили ся, як він цїлував вас? — поспитав судія.

— Нї, не боронила ся, бо я була зденервована, — відповіла панночка.

Судія відложив справу на пізнїйше, бо панна видала ся йому дуже підозрілою особою, яка хитро-мудро і не великим коштом хотїла би доробити ся маєтку.

НОВИНКИ.

Володимир Короленко почетним академиком.

Академія Наук в Петроградї звернула ся до Володимира Короленка з просьбою приняти імя почетного члена в департаменті красної словесности.

Володимир Короленко є родом Українець, але доси виступав яко Москаль і працював на поли московської лїтератури.

Росія має платити пенсію всім політичним засланцям.

З Петрограду доносять, що в тамошних політичних кругах повстав плян, аби всім революціонерам, які сиділи в тюрмах, визначити досмертну пенсію і увільнити їх від плаченя податків.

Голодові розрухи в Лїзбонї.

Недостаток хлїба і бараболь в Лїзбонї, столиці Портуґалії, спричинив в місті великі розрухи. Товпа напала на кілька склепів, але при помочи поліції вдало ся привернути порядок назад.

Економічне положене Швайцарії.

У своїй промові на конґресї радикальних демократів президент Швайцарії, Шультгес, присьвятив спеціяльно кілька уваг наслїдкам, спричиненим виступленем Злучених Держав до війни. Він висловив свою сильну надію, що Злучені Держави недопустять, аби Швайцарія опинила ся в критичнім положеню.

Часопись „Журналь де Женев" доносить, що швайцарські власти заходять ся зорганізувати комісію, яка мала би відїхати до Америки.

Карти на хлїб в Англії.

Загально сподіють ся, що протягом 10 днїв у цїлій Англії війдуть в практику карти на хлїб.

Др. Думба покликаний до палати панів.

Др. Константин Теодор Думба, бувший австрійський амбасадор у Вашінґтонї, покликаний яко досмертний член палати панів австрійського парляменту.

Взагалї цісар іменував 55 нових досмертних членів палати панів; між ними є полевий маршалок Конрад фон Гецендорф, ґенерал Кробатін і ґенерал-оберст Бем-Ермолї.

Бернсторф заступить Бетман-Гольвеґа або Цімермана.

Недавно телєграми були донесли, що бувший нїмецький амбасадор в Злучених Державах, гр. Бернсторф, був визначений заняти місце нїмецького амбасадора в Швецїї. Тимчасом найновійші вісти доносять, що нїмецькі радикальні круги парляментарні, які ведуть остру опозицію против теперішнього канцлєра Бетман-Гольвеґа, задумали поставити Бернсторфа яко кандидата на уряд канцлєра. Часопись „Телєграф" в сїй справі доносить з Копенгаґен, що Бернсторф буде небавом іменований або канцлєром або міністром заграничних справ Нїмеччини.

Становище Бетман-Гольвеґа сильно захитане, а політика міністра заграничних справ, Цімермана, зістала побита невдачею в переговорах з Мексиком і Японією. Одинока влучна політика з Росією держить Цімермана на його становищи.

Нїмецький цїсар помилував 10 Бельгійців.

З Риму доносять, що на просьбу папи Венедикта XV. нїмецький цїсар помилував 10 Бельгійців, яких воєнний суд в Шарлєроа (в Бельгії) засудив на кару смерти.

Торговля живим товаром в Петроградї.

В Петроградї власти почали арештувати банди торговців живим товаром. Відкрито богато місць, де розвивала ся розпуста. Віднайдено богато женщин з визначних родин, які уважано за пропавших. Женщини оповідають про свою долю. Їх затроювано ріжними медицинами, відтак обрабовувано з гроший і дорогоцінностий та забирано до домів розпусти, де їх держали під строгим доглядом. Жертви по більшій части самі дївчата в віцї від 17 до 19 лїт житя; деякі з них замужні.

Протестують проти виробу мороженого в Канадї.

Організація робітників в Лондонї, Онтеріо, почала аґітувати, щоби канадійські власти заборонили сього лїта виробляти і продавати морожене (айскрім). Сї робітники вислали майже до всіх робітничих товариств циркулярі і обіжники, щоби вони протестували проти продукції мороженого і сї протести заслали до правительства. В резолюції говорять, що роблять се в тій цїли, аби заощадити людям сотки тисяч долярів, які рік-річно йдуть з їх кишень в кишені сильних і великих богачів цїлком безпотрібно і безніякої користи для людий.

З тюремного житя бувших російських міністрів.

Найновійші часописи, які наспіли з Росії, описують одну хвилю з житя бувших російських міністрів, які тепер знаходять ся в арештах. Вони перебувають в мінїстерськім павільонї, а кругом будинку сторожить варта.

В одній кімнаті уміщені ґенерали Курлов, Вендорф і Лисогорський, а також бувший начальник Петрограду Балк, ґен. Хабалов і адмірал Григорєв.

В другій кімнаті, де передтим була канцелярія премієра, уміщені Щеґловітов, Штірмер, Горемикін, Макаров і Дубровін. Всї розмістили ся в ріжних місцях. При входї до кімнати сидить на кріслі задуманий Горемикін, курить папіроску і говорить з Штірмером, розкладаючи руками. Штірмер при столику щось перебирає руками. Напроти Штірмера сидить Макаров. На дивані розпростер ся Дубровін. В кутї кімнати, біля круглого стола сидить сам Щеґловітов, задуманий і прибитий.

В кімнаті секретаря премієра лежить на дивані Протопопов, а коло нього якийсь Стишинський.

В четвертій кімнаті сидять: Добровольський, директор департаменту поліції Климович, полковник Плєтнев, Дейтрих і др. Добровольський. Сей останний сидить коло стола і переглядає якісь письма. Климович нервово проходжуєть ся по кімнаті, а коли побачив перед собою кореспондентів часописий, скажено подивив ся на них.

Хлопцї розносять вязням поживу. Декотрі з них не хочуть принимати молока, бо сире. У всїх кімнатах і коритарях сторожать жовніри-піхотинцї з крісами.

Вязням дозволено переписувати ся з близкими і рідними, але кождий лист мусить бути цензурований.

Між Макаровом і одним хлопцем розіграла ся інтересна сцена. Хлопець підійшов до Макарова і спитав його: Чи ви памятаєте свої слова, сказані з катедри державної думи: „Ттак було, так буде"? Макаров нічого не відзивав ся, лиш кивнув головою.

До Таврійського двірця приведено бувшого міністра внутрішних справ — Маклакова. Він сїв при столї і почав дико озирати ся:

— Чого шукаєте, чого вам треба? — спитали його.

— О, коли би ви дали менї револьвер, я би застрілив себе, — відповів Маклаков.

Николай Николаєвич на Кримі.

Бувший головний командант російських військ, великий князь Николай Николаєвич, перебуває тепер на Кримі, де задумав переживати аж до кінця війни.

Російські жовніри не хочуть носити медалів дарованих Николаєм II.

В Могилеві відбули ся збори офіцирських делєґатів, які ухвалили, щоби жовніри звернули міністрови війни всї георгієвські медалї, даровані їм бувшим царем Николаєм II.

Новий мученик.

В місяць по убийстві Распутина в Петроградї видано великий наклад книжки під заголовком : „Новий мученик". В сїй брошурі представлене цїле „сьвяте" житє Распутина і схарактеризовано його яко мученика. Виданєм брошури заняли ся бувша цариця і бувший міністер внутрішних справ, Протопопов.

Нинїшна війна починає поволи пригадувати нам старинні війни.

Спосіб оборони свого житя підчас теперішної війни починає поволи переходити в стадію давних часів. Як колись перські або грецькі жовніри носили на собі зелїзні панцирі, так і тепер англійські жовніри в окопах носять на лици сталеві панцирі. Сї панцирі мають бути для жовнірів охороною на очи. Їх винайшов якийсь окуліст (лїкар від очий).

Воздушна почта з Турина до Риму.

Воздушна почтова комунікація між Турином і Римом, 325 миль дороги, розпочала ся минувшої неділї о 6-тій годинї рано, коли один лїтак в силї 200 коний опустив Турин. Лїтак робить 112 миль на годину і забрав зі собою 400 фунтів листів, часописий і т. п. Подорож до Риму має тривати 4 години, а до Турина лїтак має вернути перед заходом сонця.

Се є лише перша проба і коли вона вдасть ся, то адміністрації часописий в північних містах Італії закуплять собі лїтаки, щоби тим способом розповсюднювати свої часописи.

„Ґраф Цепелїн в небі".

Слава берлїнська гумористична часопись „Сімплїціссімус" помістила образ, який представляє недавно померлого ґрафа Цепелїна в небі. Померший ґраф поїхав своїм бальоном до неба, де його окружило велике число ангелів, а при вступних дверях витає його св. Петро. Св. Петро заявляє Цепелїнови, що для нього дасть спеціяльне місце, і що вікно його буде виходити так, що „Цепелїн буде міг бачити все Нїмеччину".

ВАЖНЕ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ДІВЧАТ В НЮ ЙОРКУ І ОКОЛИЦИ.

Ані одна з Вас не сьміє не явити ся на зборах „Юнії українських дївчат і жінок в Ню Йорку", котрі відбудуть ся **в четвер, дня 24. мая б. р., в церковній гали, 28 Іст 7-ма ул., о 8-мій годинї вечер.**

М. Головсівна, секр.

ПОДЯКА.

Я низше підписана складаю сердечну подяку Хв. Урядови У. Н. Союза за скоре виплачене менї посмертного по моїм батькови, бл. п. Антонї Ґуржковськім, членови 79. відділу У. Н. Союза в Блекфілд, Па. Спасибіг Головному Урядови, а У. Н. Союзови желаю як найкрасшого розвою.

Йосифа з Ґуржковських Шпитма.

ЖІНКА НЕ ЯКО МАТІР, АЛЕ ЯКО НЕВІЛЬНИЦЯ РОДИНИ.

Ми чуємо нераз важкі нарікання української жінки, що в родині вона не є материю, але противно — вона все чуєть ся невільницею. Своєю невільницею уважає її муж та й діти, не застановляючись над тим, уважають свою маму за невільницю.

Такі нарікання можна би оправдати, коли би ми жили в старинних грецьких або римських часах, коли то жінка не мала ще навіть права людини. Тоді, коли вона була в цілости залежна від голови дому, значить від свого чоловіка, тоді, коли її житє залежало від доброї волі мужа. Хотів чоловік убити свою жінку, то міг безпроволочно виконати сю постанову і за се не чекала його найменьша кара.

Але такі права супроти жінки панували серед народів, які були ще тоді майже дикими в порівнаню з сучасним сьвітом і його культурою. Але відносини з часом змінили ся і настали красші, відповіднійші. З часом грецька жінка доборола ся того права, що вона була вже господинею дому, а чоловік господарем поля і прочого майна.

Культура не все і не всюди поступає рівночасно. Так приміром **в 11 і 12 віках християни у Франції уважали женщину твором нечистим, низшим від мущини, знарядом спокуси і сосудом тріха.**

В тімсамім часі **в Германії** (теперішна Німеччина) **уважали жінку головою родини, опікунною роду та богатства.**

А в Провансії (теперішна полуднева Франція) **уважали жінку панею житя чоловіка, краси і розкоши.**

Повисше порівнане сьвідчить, на якій низкій степени стояли тоді християни у Франції. Треба однак звернути увагу, що се було 12 століте, а нині ми жиємо вже в 20-тім століттю.

Нині більша половина сьвіта і народів плекає ту культуру, яка не годить ся з тим, аби жінка була невільницею мужа, але щоби вона могла думати самостійно, як сього вимагає сучасний модерний сьвіт.

Культурні народи Европи дуже високо цінять женщину. Жінка західного Европейця не знає, що се таке домашна неволя, не знає, що се таке безправна вищість чоловіка над нею. **Всі є рівні. Всі однаково сотворені і одні другим не сьміють відбирати житєвих привілєїв.**

Час отже вже найвисший, аби і українська жінка заперестала нарікати на свою незавидну долю. Але се станеть ся тоді, коли відносини чоловіка до жінки змінять ся. Се повинно безпроволочно наступити, коли Українці хочуть стати нарівні з иншими культурними народами у вселюдськім крузі.

Ви однак, українські женщини, знайте, що без боротьби і праці ніхто нічого не дістає. Лише при помочи боротьби людство істнує. При помочи боротьби поневолені народи здобувають собі самостійність і **лише при помочи боротьби женщини здобудуть належні права для себе.**

ПОДЯКА.

На надзвичайнім засіданю Української Народної Ради в Брукліні, Н. Й., котре відбулось дня 1-го мая с. р., ухвалено зложити на сім місци найсердечнійшу подяку п. А. Поліщукови, яко режісерови представленя „Ох, не люби двох", котре відограно на дни 28-го цьвітня с. р. Завдяки п. А. Поліщука, се представлене випало дуже красно, чого доказом були часті та ґучні оплески гостий, перенятих сею штукою. На Народний Дім з представленя по відтрученю розходів, осталось понад 160 долярів.

Дальше складаємо сердечну подяку всім аматорам і аматоркам, котрі брали участь в тім представленю, а іменно: п. Гр. Шевчукови, п-ні Т. Бемко, п. П. Бемко, п-ні М. Салюк, п. Е. Жуковському, п. В. Собуцькому, п-ні А. Рубін, п. С. Бемко і малому п. М. Поліщукови, котрий виступав в ролі Парасі, пістунки.

За Українську Нар. Раду в Брукліні, Н. Й.:
Дмитро Максимів, заст. предс.;
Володимир Яськевич, секр.;
Григорій Литвин, касієр.

З УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ПІСЕНЬ.

I.

Ой, ішов я штири мили пішки,
Вона мене кликала:
„Ой, верни ся, любий мій козаче,
Таж я тебе кохала!"

Ой, не вернусь, любая дівчино,
Ой, не вернусь д' нікого!
Був я вчера під твоїм віконцем,
Ти приймала другого.

Ой, неправда, любий мій козаче,
Ой, неправда, неправда,
Він мя просив цьвіту з розмайрину,
Я му вікном подала...

Ой, не треба, любая дівчино,
Вікном цьвітку давати;
Ой, не треба, любая дівчино,
По двох разом кохати!

II.

Тай тихо, тай пусто,
Як сосон, так густо,
Не чути нічого в діброві;
Не чути нічого
Крім слова одного,
Солодкого слова любови.

Люби мя, дівчино,
Я вяну, я гину,
Чи любиш, чи скажеш, я знаю:
Любила-б, бою ся, —
Казала матуся,
Що з любови не пійду до раю.

Люби мя, дівчино,
Я вяну, я гину,
Час буде на рай споглядать;
Всім людям байдуже,
А мені — ох, Боже,
Не вільно любить ся, кохать...

У лісі, мов в ночи,
Витріщила очи,
Мов цьвітка в росі, в розмаю;
І травка шепоче,
І пташка щебече,
На що нам иншого раю?...

У лісі, мов в ночи,
Витріщила очи,
І серце до серця припало;
Дівчатко здрожало,
Тяженько зітхнуло,
Милого ручками обняло...

РУХ В ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

СКРЕНТОН, ПА. Бр. св. Володимира, від. 162, повідомляє всіх своїх членів, що мітінґ відбудеть ся в неділю, дня 27. мая, в гали церковній на долі. Просить ся всіх членів, аби явили ся на тім мітінґу і свої належитости вирівнали. — І. Васильків, предс.; В. Горийовський, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. О. Николая, від. 106, повідомляє всіх своїх членів, що мітінґ відбудеть ся дня 27. мая в звичайній гали парохіяльній при ул. Оклей і Райс. На тім мітінґу мають явити ся всі члени, бо є важні справи до полагодженя. Довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости, бо в противнім раді будуть суспендовані. Ті члени, котрі зістали суспендовані в цьвітни, а досі не зголосили ся, на тім мітінґу зістануть вичеркнені з Братства і У. Н. Союза. — М. Турко, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, Па. Подасть ся до відома, що мітінґ Бр. св. Василія, від. 339, відбудеть ся в неділю, дня 27. мая, в гали У. А. Горожан, 822 Н. Франклін стр. На сей мітінґ повинен явити ся кождий член, бо є дуже важні справи до полагодженя. Просить ся всі залеглости виповнити до У. Н. Союза і до Братства. Не забудьте, Братя, привести хоч по одному новому членови; бо тепер приймаєть ся до У. Н. Союза за половину вступного, то є за $1.00, отже тепер є найліпша нагода стати членом У. Н. Союза, котрий є найліпшою українською організацією тут в Америці. Котрий член на сей мітінґ не прийде, заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — І. Жмутин, предс.; В. Шмідзен, кас.; І. Сорока, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. Тов. „Запорожська Січ", від. 75, повідомляє своїх членів, що піврічний мітінґ відбудеть ся 3. червня, о годині 2.30 пополудни, в гали парафіяльній. Взиваєть ся всіх членів, аби явили ся на тім мітінґу і вирівнали свої залеглости; в противнім разі будуть суспендовані, або наложить ся на них кару. Контрольна комісія має здати звіт з цілого діловодства за пів року. Кождий член повинен приєднати і привести хоч одного нового члена, бо будемо приймати нових членів без вступного до Товариства, а до У. Н. Союза за половину вступного. Приходить вже рік, як наше Товариство засновано, а нас мала горстка, мож до праці, Товариші! Приведіть кождий по одному новому членови так, щоб наше Товариство в двоє зросло. — І. Комаринський, кошовий; С. Савран, кас.; М. Присташ, секр.

БІНҐЕМПТОН, Н. Й. Тов. „Запорожська Січ", від. 21, повідомляє всіх своїх членів, що піврічний мітінґ відбудеть ся дня 3. червня б. р., точно о годині 2-гій пополудни, в гали Митруса, ч. 25 Ґрандал стр. Тож просимо всіх членів нехай являть ся на сім мітінґу, бо будемо вибирати новий уряд товариства і буде справоздане старого уряду з його діяльности за минувший час. Будемо приймати членів до Товариства і до Союза за половину вступного. Тож маємо надію, що кождий член придбає хоч одного нового члена до нашого Товариства і до У. Н. Союза. — М. Іскний, голова; С. Лех, писар.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

М. Ц., Кліфтон Гайтс, Па. — Жадна шануюча себе редакція не зраджує імен своїх дописувателів, отже Ви не знаєте, о що просите. В додатку Ви мабуть шукаєте собі якоїсь напасти, бо в згадуваній Вами дописи нема ніде написано щонебудь про Вашу жінку. Чогож Ви самі на себе пальцем показуєте?

Тимотей Заянь, Балтімор, Мд. — Імени автора дописи ми Вам подати не можемо, бо се є „редакційна тайна", якої зраджувати не вільно! Ми можемо лише посьвідчити, що дотичну допись писав зовсім инший чоловік, а не Ви, отже аматори зовсім неслушно Вас підозрівають і напастують.

П. Ш., Шікаґо, Ілл. — Паперів до корту звертати не можете, бо воно цілком непотрібне, а ще готова бути яка біда... Вернути до рідного краю, як прийде на се відповідна пора, можете і з паперами і без паперів.

А. Д., Ларквіл, Па. — Ваш переклад є зовсім лихий і надаєть ся лише до коша. Навчіть ся наперед по українськи, а щойно тоді можете брати ся до перекладів. За потрібним Вам словарем пошукайте в оголошенях українських ґазет.

О. М., Шікаґо, Ілл. — Вашу допись можемо помістити тільки тоді, коли будемо знати Ваше повне імя і назвиско, а також Вашу адресу. Допись Ви можете підписати яким схочете словом або прибраним іменем, але Ваше правдиве імя мусить бути редакції відоме. Як Ви не маєте довіря до редакції, то якже редакція може вірити Вам?

ПОСМЕРТНІ ВІСТИ.

Нечестна Юлія, членкиня від. 37. Вступила до У. Н. Союза дня 31. січня 1916 р. Походила з села Різдвяни, пов. Теребовля, Галичина. Померла на сухоти дня 16. марта 1917.

Лесяк Григорій, член від. 47. Вступив до У. Н. Союза дня 24. падолиста 1909 р. Походит з села Папилуів, пов. Ліско, Галичина. Зістав забитий при роботі дня 18. марта 1917.

Горжиовський Антін, член від. 79. Вступив до У. Н. Союза дня 2. жовтня 1903 р. Походив з міста Сянік, пов. Сянік, Галичина. Помер на червінку дня 26. лютого 1917 р.

Козуб Олекса, член від. 81. Вступив до У. Н. Союза 19. липня 1903. Походив з села Романове, пов. Збараж, Галичина. Помер на запалене дня 27. марта 1917.

Якубяшин Анна (старша), членкиня від. 186. Вступила до У. Н. Союза 20. жовтня 1908 р. Походила з села Маргіт Фаля, столиця Спіш, Угорщина. Померла на сердечну недугу дня 8. марта 1917.

Заприлюк Зофія, членкиня від. 318. Вступила до У. Н. Союза 31. липня 1916 р. Походила зі Станіславчика, пов. Радехів, Галичина. Померла на запалене сліпої кишки дня 1. марта 1917 р.

Мулик Юрко, член від. 338. Вступив до У. Н. Союза 7. липня 1909 р. Походив з села Ланищів, повіт Ліско, Галичина. Зістав забитий при роботі в майнах дня 13. марта 1917 р.

Худоба Михайло, член від. 342. Вступив до У. Н. Союза 25. грудня 1911 р. Походив з села Лукавиця, пов. Ліско, Галичина. Помер на сухоти дня 30. марта 1917.

В. І. П.

Жіноча краса.

Всі мущини є того переконаня, що природа обдарувала жінку більшою красою.

Перед яких 150 літами було в Лондоні три сестрі, Гунінгівні, незвичайні красавиці, що просто самі собі були нещастем. Як тільки показали ся на улици, сейчас збирали ся громади людий, щоби натішити свої очи образом прегарних дівчат. Було таке навіть, що одній з тих сестер мусіли давати військову сторожу, коли проходжувала ся по парку, бо нарід просто облягав і загороджував її дорогу. — Але випадки такої незвичайної краси бувають на сьвіті доволі рідкі.

В Франції в часах другого цісарства була така красавиця, ґрафиня Кастіліон. Коли вона раз зявила ся на якімось прилюднім сьвяті, був її красою не лише цісар Наполеон очарований, але музиканти, захопившись незвичайною красою, перестали грати і очи всіх звернули ся на ґрафиню.

Коли тасама ґрафиня раз прибула до театру в Лондоні, то вся публика більше дивила ся на неї, ніж на артистів.

В 16-тім столітю жила в Тулюзі також незвичайна красавиця. Де вона показала ся, там збирало ся старе й мале, щоби на неї дивити ся. З того приходило до клопотів і аж мусів нею заняти ся маґістрат і заключив таку угоду, що вона два рази в тижни має йти одною стороною улиці, а цікаві глядачі мають стояти на другій стороні. Так вдоволяло ся нарід, а зате місто дало їй спеціяльну сторожу, що хоронила її на кождім кроці.

Спосібности мущин і женщин.

Про жінки говорять звичайно, що вони і фізично і умово слабші від мущин.

Два голяндські учені, що довго слідили за жіночими спосібностями, сказали так:

„Жінка є легко зворушлива, милосерна, релігійна, повна такту, не ласа на грошеві здобутки, не є честилюбива і не всилі точно пригадати того, що читала".

Коли брати змисли, то змисл дотику в жінки сильнійший ніж в мущини.

Також слабість зору, яка не позволяє розріжнювати барв, у жінок є в четверо меньша. Жінок вона захоплює 1 процент, а мущин 4 процент.

Почуте радости і смутку в жінки більше розвинене ніж у мущини. Жінка меньше думає, а більше руководить ся чутєм і тим власне вона перевисшає мущину.

Як же мається справа з властивим розумом? Є два роди памяти: одна, де намятаєть ся всякі дурниці, всякі безглузді слова, — і память, де намятаєть ся добре обдумані вискази.

Коли давали мущинам і жінкам читати річ глубоко обдуману, то мущини пересічно більше запамятали ніж жінки. Колиж знова давано до читаня річи, де було богато дурниць, то тут вже жінки були на переді в запамятаню.

Роблено також досліди з вироблюванєм математичних задач і з усього вийшло таке:

Найдурнійша жінка є мудрійша від найдурнійшого мущини, але жінка стоїть дещо низше від наймудрійшого мущини. Або инакше сказавши: в дурноті жінка не доходить так низко як мущина, а в розумі не підносить ся так високо як мущина. Її становище більше середне.

Жінка є отже панею в области чутя та змислів, а мущина в области розуму. І тому у вихованю треба би уважати, щоби в жінок розвивати найперше ті прикмети, які дала їм природа і не думати виробляти з них мущин.

Значіне забав для дітий.

На перший погляд здавалоб ся, що забава для дитини є лише на те, щоби забирати час. Однакож в самій річи забава має велике виховуюче значінє.

Міжнародний конґрес, що занимав ся прослідженєм сього питаня, каже між иншим так:

Щоби в чоловіка духові спосібности були розвиті і сильні, треба ними орудувати, вправляти, ними працювати.

Таксамо треба орудувати членами тіла, працювати, щоби виробити гнучкість тіла.

Для дитини забава є працею. Вона працює забавляючись, напружує свої тілесні й умові сили і тим здобуває фізичну і умову силу. Уявім собі дитину, що вічно сидить непорушно — чи може вона бути здорова, сильна, відважна, витривала?

Правда, дітий треба призвичаювати також до обовязкової праці, однакож така праця не має тривати занадто довго. Дитина любить зміну, ріжнородність. Одноманітність її мучить.

Забава є працею, але не обовязковою, тому дитина її любить. Вона вибирає на кожду хвилю що инше і се її вдоволяє.

Тому треба дбати, щоби діти уживали як найбільше руху, щоби мали чим занятн ся. Певна річ, що при тім усім треба дбати, щоби діти підчиняли ся волі і приказам старших і виробляли в собі почуте обовязку.

АНТІН ЧЕХОВ.

КРАСА.

—о—

I.

Памятаю, що як був я ґімназіястом V чи VI кляси, їхав я з дідунем з села Велика Кріпка донської области до Ростова на Дону. Був душний серпневий день, до змученя нудний. Від спеки й сухого, горячого вітру, що гнав нам в очи цілі хмари куряви, злипались очи, сохло в роті; не хотіло ся ані дивитись, ані говорити, ані думати, і коли візник Карпо, „хохол", дрімаючи замахнув ся на коня і при тім бив мене батогом по кашкеті, я не протестував, не видавав ані звука й тільки прокинувшись з півсну сумно й лагідно споглядав в даль: чи не видати за курявою села? На попас станули ми у великім вірменськім селі Бахчі-Салах у знайомого дідуневого богатого Вірменина. Я нікози в житю не видав нічого більш карикатурного, як сей Вірменин. Представте собі маленьку, обстрижену головку, з густими низко обвислими бровами, з пташиним носом, з довгими сивими вусами і з широким ротом, з котрого стирчить довгий черешневий цибух; ся головка незручно приклеєна до худощавого горбатого туловища, одягненого в фантастичний костюм: в куций червоний кафтан і в широкі, яскраво-блакітні шаравари; фіґура ся ходила розкрачивши ноги й шлапаючи пантофлями, говорила не виймаючи з рота цибуха, а поводилась з чисто вірменською повагою: не усьміхала ся, витріщувала очи й старала ся на своїх гостий звертати як найменьше уваги. В кімнатах Вірменина не було ані вітру ані куряви, але було таксамо неприємно, душно і нудно як в степу й на дорозі. Памятаю ще, як я закурений і змучений спекою сидів в куті на зеленій скрини. Немальовані деревляні стіни, меблі й нафарбовані підлоги видавали запах сухого дерева припеченого сонцем. Куди лиш кинеш оком, всюди мухи, мухи, мухи... Дідуньо й Вірменин балакали півголосом про попас, про толоку, про вівці... Я знав, що будуть цілу годину наставляти самовар, що дідуньо буде пити чай не меньше як годину й опісля розложить ся спати на дві, три години, що мені чверть днини зійде на вичікуваню, а опісля знов спека, курява, злі дороги. Я слухав муркотіня двох голосів і мені починало здавати ся, що я вже з давен давна бачу Вірменина, шафу з начинєм, мухи, вікна, в котрі бє горяче сонце й перестану їх бачити в дуже далекій будучности, і мене брала ненависть до степу, до сонця, до мух...

„Хохлушка" в хустині принесла тацу з начинєм, а опісля самовар. Вірменин вийшов не спішучись до сіний і крикнув:

— Маня! Ходи наливати чай! Де ти? Маня!

Стало чути поспішні кроки, і до кімнати увійшла шіснацятьлітна дівчина в простій перкалевій суконці і в білій хустині. Перемиваючи начинє й наливаючи чай, вона стояла до мене спиною, і я запримітив тільки, що вона була тонка в стані, боса, і що малі, голі пяти були прикриті майтками, що низко звисали.

Господар запросив мене до чаю. Сідаючи за стіл, я глянув в лице дівчині, що подавала мені склянку, і нараз я почув, що наче вітер подув по моїй души і здув з неї всі вражіня дня, з їх нудьгою і з курявою. Я побачив чарівні риси найгарнійшого лиця, які я коли подибував на яві і які снились мені у сні. Передімною стояла краса і я се пізнав з першого погляду, так як пізнаю блискавку.

Я готов присягнути, що Маша, чи як її називав батько Мания, була правдива краса, але доказати сього не умію. Буває часом, що хмари на горизонті напливають в непорядку і сонце ховаючись за них, надає їм всі можливі барви: червону, помаранчеву, золоту, ліліову, брудно-рожеву; одна хмара подібна до монаха, друга до риби, третя до Турка в чалмі. Луна залягла третину неба, блищить в церковнім хресті і в шибах панського дому, відбиває ся в ріці, в калабанях, дрожить на деревах: далеко-далеко на тлі зорі летить стадо диких качок на нічліг... І пастушок, що пасе корови, і землемір*) що їде на бричці через греблю, і пани, що вийшли на прохід — всі до одного признають ся, що се незвичайно гарне, але ніхто не знає і не скаже, в чім тут краса.

Не лиш я признавав, що вірменочка гарна. Мій вісімдесятьлітний дідуньо, чоловік тверезий, рівнодушний до жінок і на красу природи, цілу мінуту дивив ся приязно на Машу і спитав:

— Се донька ваша, Авет Назарич?

— Дочка. Се дочка... — відповів господар.

— Гарна панна, — похвалив дідуньо.

Красу вірменочки артист назвав би клясичною й строгою. Се була саме тота краса, якої вид дає чоловікови певність, що він бачить правильні риси, що волосє, очи, ніс, шия, уста, груди і всі рухи молодого тіла зіллялись разом в одноцільний, гармонійний акорд, в котрім природа не помилилась ані на волосочок: йому чомусь здаєть ся, що ідеально гарна жінка повинна мати якраз такий ніс, як Маша, простенький з невеличким горбочком, такісамі довгі вії, такий повільний погляд, що її чорне кучеряве волосє й брови так підходять до делікатної, білої барви чола й лиця, як зелений очерет до тихої річки: біла шия Маші і її молоді груди слабо розвинені, але щоб потрафити їх вирізьбити, потреба, так йому здаєть ся, великого творчого таланту. Дивиш ся і мало-помалу приходить тобі охота сказати Маші щось незвичайно приємне, щире, гарне, як вона сама.

Зразу мені було прикро й стидно, що Маша не звертає на мене ніякої уваги і все дивить ся в землю; мені здавало ся, що якесь особливше повітре, щасливе й горде відділяє її від мене й завидно заслонює від моїх очий.

„Се тому, — думав я: — що я цілий присипаний порохом, обгорів і тому, що я ще малий хлопець".

Але опісля я поволи забув на себе і цілий віддав ся почуваню краси. Я вже не памятав про степову нудьгу, про куряву, не чув бренькання мух, не знав смаку чаю й тільки відчував, що проти мене коло стола стоїть гарна дівчина.

Я відчував красу якось дивно. Не бажанє, не одушевленє і не вдоволенє будила в мені Маша, а тяжкий, хоч приємний смуток. Смуток той був невиразний, неясний, наче сон. Мені було чогось жаль і себе і дідуня й Вірменина і самої вірменочки, і в мені було таке чутє, наче ми всі четверо втратили щось важне й потрібне до житя, чого вже ніколи більш не найдем. Дідуньо також посумнів. Він вже не говорив про толоку й вівці, а мовчав і задумчиво споглядав на Машу.

Після чаю дідуньо ляг спати, а я вийшов з хати й сів на ґаночку. Дім, як і всі доми в Бахчі-Салах, стояв на сонци і не було ані дерев, ані піддаша, ані тіни. Велике подвірє Вірменина, поросле лободою й слизом, не вважаючи на велику спеку було оживлене й повне веселости. За одним з невисоких плотів, що то тут то там перетинали велике обійстє, молотили. Довкола стовпа, вбитого в саму середину току, бігало дванайцятеро коний, що запряжені рядом творили один довгий промінь. Коло них ходив „хохол" в довгій камізолі й широких шараварах, тріскав батогом і кричав таким тоном, начеб хотів подразнити коний і похвалитись своєю властю над ними:

— А-а-а, проклятущі! А-а-а... холєра зайшла би на вас! Боїте ся?

Коні гніді, сиві й дерешоваті, не розуміючи, чому їм кажуть крутити ся на однім місци і мняти пшеничну солому, бігали неохотно, наче на силу, й ображені помахували хвостами. З під їх копит вітер підіймав цілі хмари золотистої полови й уносив їх далеко за пліт. Коло високих сьвіжих стирт порали ся жінки з граблями й рухались арби, а за стиртами на другім подвірю бігав довкола стовпа другий тузин таких коний і такий „хохол" тріскав батогом і насьмівав ся над кіньми.

Сходці, на котрих я сидів, були горячі; на драпливеньких поручах і на рамах при вікнах виступав з горяча декуди клей; під сходцями й під віконницями на поясочках тіни тулились один до другого червоні хрущики. Сонце пекло мене в голову і в груди і в спину, але я не звертав на се уваги і тільки відчував, як позаду мене в сінях і кімнатах стукали по дощатій підлозі босі ноги. Сховавши начинє від чаю, Маша перебігла сходами, повіявши на мене вітром і наче птаха полетіла до невеличкої закіпченої причепи, мабуть що до кухні, відки йшов запах печеної баранини й чути було острий тон вірменської бесіди. Вона зникла в темних дверях і замісць неї показалась на порозі стара, пригорблена Вірменка з червоним лицем і в зелених шараварах. Стара злостила ся і на когось сварила. Незадовго на порозі появила ся Маша, зачервоніла від кухонного горяча з великим бохонцем чорного хліба на плечи; натинаючись гарно під тягаром хліба, вона побігла через подвірє на гумно, перескочила через пліт і пірнувши в хмару золотистої полови, зникла за арбами. Хлоп, що поганяв коні, спустив батіг, замовк і з мінуту мовчки дивив ся в сторону арб, опісля, коли вірменочка знов мигнула коло коний і перескочила через пліт, він провів її очима і крикнув на коний таким тоном, наче сильно невдоволений:

— А щоб ви щезли, нечиста сила на вас!

І опісля цілий час я чув безнастанно кроки її босих ніг, бачив, як вона з поважним, зажуреним лицем ганяла по подвірю. Бігла вона то по сходах, наганяючи на мене вітер, то до кухні, то на гумно, то за ворота і я ледви міг встигнути повертати головою, щоб слідити за нею.

І чим частійше вона зі своєю красою маяла мені перед очима, тим сильнійший ставав мій смуток. Мені було жаль і себе і її і хлопа, що проводив її сумним поглядом кождий раз, коли вона через хмару полови підбігала до арбів. Чи се була у мене заздрість на її красу, чи жалував я, що ся дівчина не моя і ніколи моєю не буде і що я для неї чужий, чи відчував я, що її рідка краса припадкова, непотрібна і як все на сьвіті не довговічна, чи може мій смуток був тим особлившим чутєм, яке будить в чоловіці правдива краса. Бог се знає! Три години очікуваня минуло незамітно. Мені здавало ся, що я ще не встиг надивитись на Машу, як Карпо поїхав до ріки, викупав коня й почав запрягати. Мокрий кінь форкав вдоволений і бив копитами по дишлях. Карпо кричав на нього „наза-ад!" Прокинув ся дідуньо. Маша відчинила нам зі скрипом ворота, ми сіли на віз і виїхали з подвіря. Їхали ми мовчки, наче були злі один на другого.

Коли в дві або три години у віддаленю показав ся Ростов і Нахічеван, Карпо, що цілий час мовчав, скоро оглянув ся і сказав:

— А славна дівка у Вірменчука!

І вдарив батогом по коневи.

II.

Другий раз, коли я вже був студентом, їхав я раз зелізницею на південь. Було се в маю. На одній стациї, мабуть межи Білгородом і Харковом, вийшов я з ваґона походити трохи по плятформі.

На стацийний садок, на плятформу і на поле лягли вже вечірні тіни; двірець засланяв собою захід сонця, але по найвисших клубах диму, що виходив з паровоза і мав делікатну рожеву барву, було видно, що сонце ще не зовсім сховалось.

Проходжуючись по плятформі, я запримітив, що більшість осіб проходжувала ся і стояла коло одного ваґона другої кляси і з такою міною, начеб у тім ваґоні сидів який визначний чоловік. Поміж цікавими, яких я подибав коло сього ваґона, між иншими був і мій товариш подорожи, офіцир артилерії, розумний хлопець, щирий і симпатичний, як усі ті, з котрими ми знайомимось у дорозі припадково і не на довго.

— На що ви тут дивитесь? — спитав я.

Він не відповів нічого і тільки показав мені очима одну жіночу фіґуру. Се була ще молода дівчина 17—18 літ, убрана в російський стрій, з відкритою головою і в мантильці, накиненій недбало на одно плече, не подорожна, а очевидно донька або сестра начальника стациї. Вона стояла коло вікна ваґона й розмовляла з якоюсь старшою вже подорожною. Заким я ще встиг здати собі справу з того, що я бачу, мене нараз опанувало чутє, якого я дізнав був колись то у вірменськім селі.

Дівчина була незвичайна красуня і про се не сумнівав ся ані я, ані тоті, що разом зі мною дивились на неї.

Якби, так як се звичайно робить ся, описувати її подрібно, то у неї було справді гарне тільки ясне, густе й буйне волосє, розпущене і підвязане на голові чорною стяжечкою, а все инше було або неправильне або дуже звичайне. Очи її чи то через особливший рід кокетерії, чи через короткозорість були прижмурені, ніс незначно задертий, уста малі, профіль слабо й вяло нарисований, плечі, як на її літа за вузкі, але з тим всім дівчина робила вражінє справдішної краси, і дивлячись на неї, я міг переконатись, що російське лице, щоб видаватись гарним, не потребує строго правильних рис, а навіть ще, якби дівчині замісць її задертого носа дати инший — правильний і щодо пластики без закиду, як у вірменочки, то, здаєть ся, її лице стратило би цілу свою принадність.

Стоячи коло вікна й розмовляючи, дівчина здрігалась від вечірного холоду і раз враз споглядала на нас, то беручись під боки, то підносячи руки до голови, аби поправити волосє, говорила, сьміяла ся, виражала на своїм лици то здивованє, то переляк, і я не памятаю хвильки, щоб її тіло й лице були спокійні. Цілий секрет і чар її краси був саме в отсих безмірно гарних рухах, в усьміху, в грі лиця, в скорих поглядах киданих на нас, в полученю делікатної ґрациї сих рухів з молодостю, сьвіжостю, з чистотою души, що відзивала ся в сьміху і в голосі, і з тою слабостю, яку ми так любимо у дітий, у птахів, у молодих оленів, в молодих деревах.

Се була мотилькова краса, до якої так підходить вальс, бігане по саду, сьміх, веселість і яка не лучить ся з поважною думкою, смутком і спокоєм; здаєть ся, що вистарчить, аби добрий вітер перебіг через плятформу, або пійшов дощ, щоб утле тіло відразу поблідло, а капризна краса обсипалась, як порошок з цьвітів.

— Так, так... — промуркотів офіцир зітхаючи, коли ми після другого дзвоненя повернули в сторону нашого ваґона. А що значило се „так, так", не беру ся відгадувати.

Може бути, що йому було сумно і не хотілось відходити від красуні і весняного вечера до душного ваґона, а може і йому, так як і мені, було незрозуміло жаль і красуні і себе і всіх подорожних, що ліниво й нерадо тяглись до своїх ваґонів. Минаючи стацийне вікно, за котрим сидів при апараті блідий, рудий телеґрафіст з довгими кучерами і з виблялим скулястим лицем, офіцир зітхнув і сказав:

— Я заложусь, що сей телеґрафіст закоханий в сій гарненькій. Жити серед поля під одною стріхою з сим воздушним сотворінєм і не залюбити ся — се понад людські сили. А яке се, мій приятелю, нещастє, яка наруга, бути присадкуватим, кудлатим, сіренким, порядним і недурним, і залюбитись в сій гарненькій і дурненькій дівчині, що на тебе й не дивить ся! Або що гірше: представте собі, що сей телеґрафіст залюблений, але вже жонатий і жінка його такасама присадкувата, патлата й порядна, як він сам... Тортури!

Коло нашого ваґона, спершись на барієрку плятформи, стояв кондуктор і дивив ся в сю сторону, де стояла красуня і його перепите, напухле лице, неприємно сите, змучене безсонними ночами і турканєм ваґона, виражало розчуленє й глубокий смуток, наче в сій дівчині він бачив свою молодість, щастє, свою тверезість, чистоту, жінку, дітий, наче він каяв ся й цілою своєю істотою відчував се, що ся дівчина не його, і що до звичайного людського, пасажирського щастя йому з його передчасною старостю, неповоротностю й товстим лицем так далеко як до неба.

Задзвонив третий раз дзвінок, засвистали свистки і поїзд ліниво рушив. Попри наші вікна майнув насамперед кондуктор, начальник стациї, опісля сад, красуня зі своїм дитячо-лукавим усьміхом... Вихилившись наверх і споглядаючи назад, я бачив, як вона провівши очима поїзд, перейшла ся по плятформі коло вікна, де сидів телеґрафіст, поправила собі волосє й побігла до городу. Двірець вже не заслонював заходу, поле було відкрите, але сонце вже було зайшло і дим чорними клубами стелив ся по зеленій оксамітній озимині. Було сумно і у весняним повітрі і на небі, що темнійшало, і в ваґоні.

Знайомий кондуктор увійшов до ваґону й почав сьвітити сьвічки.

*) Геометер.

Читайте українські книжки і ґазети бо часте читанє веде до просьвіти, а просьвіта — се сила. — Пишіть по цінник книжок до друкарні „Свобода".

„SVOBODA",

83 Grand St., Jersey City, N. J.